

# **BELGISCHE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS**

---

49e ZITTINGSPERIODE

GEWONE ZITTING 1998-1999

## **HANDELINGEN VAN DE OPENBARE COMMISSIEVERGADERINGEN**

15/04/1999

**C 789** Gemeenschappelijke vergadering van  
de Commissies van de Kamer en de  
Commissies van de Senaat

---

# **CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS DE BELGIQUE**

---

49e LÉGISLATURE

SESSION ORDINAIRE 1998-1999

## **ANNALES DES RÉUNIONS PUBLIQUES DE COMMISSION**

15/04/1999

**C 789** Réunion commune des Commissions  
de la Chambre et des Commissions du  
Sénat

## Sommaire

**Jeudi 15 avril 1999**

RÉUNION COMMUNE

DES COMMISSIONS DE LA CHAMBRE :

- DE LA DÉFENSE NATIONALE
- DES RELATIONS EXTÉRIEURES
- DE L'INTÉRIEUR, DES AFFAIRES GÉNÉRALES ET DE LA FONCTION PUBLIQUE

AVEC LES COMMISSIONS DU SÉNAT :

- DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
- DE L'INTÉRIEUR ET DES AFFAIRES ADMINISTRATIVES - C 789

débat sur la crise au Kosovo

*orateurs* : MM. **Dehaene**, premier ministre, **Verhofstadt**, sénateur, **Reynders**, **De Decker**, sénateur, **Eyskens**, **Van Erps**, **Busquin**, sénateur, **Erdman**, sénateur, **Van der Maelen**, **Maystadt**, **Ceder**, sénateur, **Van Dienderen**, **Jonckheer**, sénateur, **Anciaux**, sénateur, **Derycke**, ministre des Affaires étrangères, **Poncelet**, vice-premier ministre et ministre de la Défense nationale, chargé de l'Energie, Mme **Lizin**, sénatrice et présidente, M. **Van den Bossche**, vice-premier ministre et ministre de l'Intérieur

## Inhoud

**Donderdag 15 april 1999**

GEMEENSCHAPPELIJKE VERGADERING

VAN DE COMMISSIES VAN DE KAMER :

- VOOR DE LANDSVERDEDIGING
- VOOR DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN
- VOOR DE BINNENLANDSE ZAKEN, DE ALGEMENE ZAKEN EN HET OPENBAAR AMBT

MET DE COMMISSIES VAN DE SENAAT :

- VOOR DE BUITENLANDSE AANGELEGENHEDEN
- VOOR DE BINNENLANDSE EN ADMINISTRATIEVE AANGELEGENHEDEN - C 789

debat over de crisis in Kosovo

*sprekers* : de heren **Dehaene**, eerste minister, **Verhofstadt**, senator, **Reynders**, **De Decker**, senator, **Eyskens**, **Van Erps**, **Busquin**, senator, **Erdman**, senator, **Van der Maelen**, **Maystadt**, **Ceder**, senator, **Van Dienderen**, **Jonckheer**, senator, **Anciaux**, senator, **Derycke**, minister van Buitenlandse Zaken, **Poncelet**, vice-eerste minister en minister van Landsverdediging, belast met Energie, mevrouw **Lizin**, senator en voorzitter, de heer **Van den Bossche**, vice-eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken

## RÉUNION COMMUNE

### DES COMMISSIONS DE LA CHAMBRE :

- DE LA DÉFENSE NATIONALE
- DES RELATIONS EXTÉRIEURES
- DE L'INTÉRIEUR,  
DES AFFAIRES GÉNÉRALES  
ET DE LA FONCTION PUBLIQUE

### AVEC LES COMMISSIONS DU SÉNAT :

- DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
- DE L'INTÉRIEUR  
ET DES AFFAIRES ADMINISTRATIVES

RÉUNION PUBLIQUE DU  
JEUDI 15 AVRIL 1999

#### PRÉSIDENCE de

MM. **Henry, Duquesne, Ch. Janssens** (Chambre)  
**Vautmans, Mme Milquet** (Sénat)

La séance est ouverte à 10.04 heures.

## GEMEENSCHAPPELIJKE VERGADERING

### VAN DE COMMISSIES VAN DE KAMER :

- VOOR DE LANDSVERDEDIGING
- VOOR DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN
- VOOR DE BINNENLANDSE ZAKEN,  
DE ALGEMENE ZAKEN  
EN HET OPENBAAR AMBT

### MET DE COMMISSIES VAN DE SENAAT :

- VOOR DE BUITENLANDSE  
AANGELEGENHEDEN
- VOOR DE BINNENLANDSE EN  
ADMINISTRATIEVE AANGELEGENHEDEN

OPENBARE VERGADERING VAN  
DONDERDAG 15 APRIL 1999

#### VOORZITTERS :

De heren **Henry, Duquesne, Ch. Janssens** (Kamer)  
**Vautmans, mevrouw Milquet** (Senaat)

De vergadering wordt geopend om 10.04 uur.

**De heer Jean-Pol Henry**, voorzitter :

Aan de orde is het **debat over de crisis in Kosovo**.

L'ordre du jour appelle le **débat sur la crise au Kosovo**.

Nous avons donc convenu qu'après la déclaration du premier ministre et avec l'accord des autres présidents et de Mme la présidente des commissions Chambre et Sénat réunies, chaque groupe disposerait d'un quart d'heure et pourrait décider du nombre d'orateurs à inscrire dans ce quart d'heure. Nous suivrons l'ordre traditionnel attribué

aux partis d'opposition et de la majorité comme cela se fait après chaque communication gouvernementale.

Is de vergadering het daarmee eens ?

De heer **Jef Tavernier** heeft het woord.

De heer **Jef Tavernier**, voorzitter van de ECOLO-AGALEV-fractie : Mijnheer de voorzitter, ik heb geen enkel bezwaar wat de volgorde betreft. Ik wens er echter op te wijzen dat de heer Van Dienderen veertien dagen geleden een interpellatieverzoek heeft ingediend en men het nog niet opportuun heeft geacht de commissie bijeen te roepen. Specifiek aan een interpellatie is dat tot

besluit van het debat een motie kan worden ingediend. Dit is belangrijk. Het is niet mijn bedoeling te discussiëren over de spreektijd, noch over het feit dat eerst het woord wordt verleend aan de eerste minister. Wel hecht ik eraan dat de mogelijkheid wordt gecreëerd om op het einde van het debat een motie in te dienen waarover volgende week in de plenaire vergadering kan worden gestemd.

Daarnaast is er het element van de verslaggeving. Hoe is dit geregeld ? Zal er een verslag worden opgemaakt zoals dit het geval is bij een normaal debat ?

M. Jean-Pol Henry, président : Il n'y a pas eu de Conférence des présidents au cours de laquelle l'interpellation de M. Van Dienderen aurait pu être orientée vers une commission. Je m'engage à le faire très rapidement, la semaine prochaine si c'est vers la commission des Relations extérieures, ou bien vers la commission de la Défense nationale. Elle y sera déposée, discutée, votée. A ce moment-là, un sort lui sera réservé en séance publique. Mais aujourd'hui, je pense que vous aurez bien compris qu'il s'agit d'une réunion exceptionnelle lors de laquelle nous voulons donner un message cohérent. Nous aurions pu tenir des commissions séparées : Défense, Intérieur, Relations extérieures, ou bien au Sénat. Mais il fallait avoir un message politique cohérent. Je vous propose donc de nous en tenir à l'ordre du jour tel que nous venons de le déterminer.

De eerste minister heeft het woord.

Eerste minister **Dehaene** : Mevrouw de voorzitter, heren voorzitters, de regering is het parlement dankbaar deze vergadering tijdens het paasreces te organiseren. Aldus hebben wij de gelegenheid om inzake Kosovo een globaal overzicht te geven van het optreden van de regering in het kader van de Europese Unie en de NAVO.

In afspraak met de regering zal ik u ter inleiding een synthese geven. De ministers hier aanwezig staan vanzelfsprekend te uwer beschikking en zullen u indien gewenst de nodige preciseringen geven.

Mevrouw de voorzitter, heren voorzitters, dames en heren, de crisis in Kosovo stelt de fundamentele waarden en rechten van de mens in Europa op de proef. Etnische zuivering en deportatie van bevolkingsgroepen zijn afschuwelijke praktijken die wij op het einde van de 20e eeuw niet meer voor mogelijk hielden. De gebeurtenissen spelen zich af in de Balkanstreek die steeds en traditioneel al een bron van onevenwichten en tegenstellingen is geweest. Dit moet des te meer onze bezorgdheid wegdagen.

De internationale gemeenschap heeft alles in het werk gesteld om aan deze crisis een politieke en vreedzame oplossing te geven. Meer bepaald de heer Milosevic wenste hierop echter niet in te gaan. Hij is reeds meer dan een jaar bezig met een brutale repressie uitgevoerd door de Servische strijdkrachten tegen de Albanese bevolking van Kosovo. Hij richt onnoemelijk leed aan en brengt de stabiliteit van de regio in gevaar. Dit kon niet zonder reactie blijven.

Toen begin september van vorig jaar een grootscheeps Servisch offensief in Kosovo werd op gang gebracht, heeft de NAVO reeds met luchtaanvallen gedreigd indien Servië niet tot een staakt-het-vuren zou overgaan en zich niet bereid verklaarde onderhandelingen aan te vatten. Ik beklemtoon dat de Belgische regering zich op dat ogenblik reeds had ingeschreven in de NAVO-actie en tien F16's ter beschikking van de NAVO had gesteld. Bij die gelegenheid hebben wij het *activation order* goedgekeurd, wat inhoudt dat deze tien F16's rechtstreeks onder het opperbevel van de SHAPE werden geplaatst. Pas op het laatste ogenblik werd de actie afgeblazen. Alles was klaar om toen reeds tot actie over te gaan teneinde onderhandelingen af te dwingen.

De dreiging had als effect dat een akkoord werd onderhandeld door de Amerikaanse afgezant, de heer Holbrooke. Dit leidde ten eerste, tot een staakt-het-vuren; ten tweede, tot waarnemers ter plaatse en ten derde, tot onderhandelingen op initiatief van de contactgroep in Rambouillet. België heeft toen ingestemd met het sturen van een dertigtal waarnemers en heeft onderstreept dat indien in Rambouillet een akkoord zou tot stand komen en er een internationale militaire macht zou worden ontplooid om dit akkoord op het terrein te implementeren, België bereid was aan een dergelijke internationale macht deel te nemen.

In Rambouillet is men tot een voorstel van akkoord gekomen dat door de Albanese Kosovaren uiteindelijk werd aanvaard en goedgekeurd. De heer Milosevic weigerde echter aan dit akkoord zijn goedkeuring te geven. Integendeel, tijdens de onderhandelingen in Rambouillet had hij zijn troepen opgesteld en was hij bezig de etnische zuivering in Kosovo door te voeren. Men mag niet vergeten dat er vóór de aanvang van de actie van de NAVO reeds om en bij de 250 000 vluchtelingen uit Kosovo waren vertrokken onder druk van de Joegoslavische regering.

Omdat het voor het verdere verloop en begrip van onze actie belangrijk is, noteer ik terloops dat het akkoord van Rambouillet effectief is tot stand gekomen onder leiding van de contactgroep en dat derhalve op dat ogenblik ook Rusland met het akkoord van Rambouillet kon instemmen. Rusland heeft nadien alleen voorbehoud gemaakt tegen de druk die de NAVO wenste uit te oefenen om de heer Milosevic tot ondertekening van het akkoord te dwingen. Dit verklaart trouwens ook waarom na de start van de

onderhandelingen Rusland contact heeft gehad met de heer Milosevic. Primakov heeft rechtstreeks contact opgenomen met Milosevic om druk uit te oefenen teneinde het akkoord van Rambouillet te aanvaarden.

Milosevic refuse les accords de Rambouillet et il a profité de la période des négociations pour déployer ses troupes et faire exécuter un plan systématique concernant les Kosovars d'origine albanaise au Kosovo.

Pour mettre fin aux atrocités perpétrées dans les Balkans, la communauté internationale n'avait d'autre choix qu'une intervention militaire dans le but d'exercer une pression sur Milosevic et tenter d'éliminer les moyens dont il dispose pour exercer sa politique d'épuration ethnique. C'est la raison pour laquelle l'OTAN a décidé de mettre en oeuvre l'opération "Allied Force" et que le gouvernement belge a confirmé sa décision, déjà prise au mois de septembre, de mettre à la disposition de l'OTAN dix F16 pour mener cette opération.

Les premières actions ont eu lieu le 24 mars. Le gouvernement, par la voix du vice-premier ministre, puisque je me trouvais à ce moment-là au sommet de Berlin, a fait une communication au parlement le 25 mars et a fourni les explications sur cette opération. Durant le débat qui a suivi cette communication, on a pu constater que la politique suivie par le gouvernement faisait l'objet d'un large soutien.

Je voudrais souligner - je reviendrai sur ce point ultérieurement - que l'engagement des F16 est, à l'heure actuelle, le seul engagement à caractère militaire pris par le gouvernement dans le cadre de cette action.

Bien entendu, d'autres troupes sont maintenant engagées mais dans le cadre d'opérations humanitaires, j'y reviendrai.

En ce qui concerne l'aspect pression militaire sur Milosevic, notre participation se limite à celle des F16 qui ont effectivement été engagés dans les opérations et qui ont déjà, dans le cadre de ces opérations, exécuté quelque 200 missions.

Je voudrais souligner que cette action doit pouvoir se dérouler de façon systématique. Il ne faut pas créer l'illusion que les frappes aériennes constituent un moyen miracle qui mènera à une solution dans les deux ou trois jours. Pour qu'elles aient un effet réel, il faut prendre en compte l'élément "temps". Il faut donc être conscient du fait que cette opération peut prendre un certain temps.

Je voudrais également souligner que dès le 23 mars, à l'occasion d'un sommet spécial organisé à Berlin, l'ensemble de l'Union européenne, c'est-à-dire y compris les membres de l'Union européenne non membres de l'OTAN, a tenu à apporter son soutien à l'action de l'OTAN. Cela constitue un facteur politique important pour l'Union européenne en tant que telle qui, depuis le début jusqu'à ce jour - et je suis certain qu'elle le fera également demain -, a su montrer son unité d'action en cette matière.

Depuis lors, il a été précisé que ces actions militaires "Allied Force" ne peuvent prendre fin que si cinq conditions sont réunies :

1. l'arrêt de la politique de répression et de déportation au Kosovo;
2. le retrait des forces militaires et paramilitaires ainsi que de la police serbes;
3. le déploiement d'une force multinationale de protection;
4. le retour inconditionnel des déportés au Kosovo et le libre accès à l'assistance humanitaire;
5. l'acceptation d'une issue politique à la crise, basée sur le texte de Rambouillet.

Ces cinq points ont été définis tant par le Conseil des Affaires générales de l'Union européenne, le 8 avril, que par le Conseil de l'OTAN, le 12 avril 1999. Ils ont été confirmés hier à l'occasion de la réunion des chefs de gouvernement de l'Union européenne. De plus, et cela constitue un facteur fort important, le secrétaire général des Nations unies, en date du 9 avril 1999, a fait siennes ces cinq conditions.

Les différents textes que je viens de citer vous seront distribués dans le courant de la réunion.

Il est donc important de savoir que l'OTAN, avec le soutien de l'ensemble de l'Union européenne et du secrétaire général des Nations unies qui s'inscrit dans cette approche, est fermement déterminée à poursuivre son action jusqu'au moment où ces cinq conditions seront acceptées.

Je reviendrai, car c'est un élément important dans l'évolution de la situation, sur la façon dont les choses pourraient se dérouler, et ce, en particulier à la lumière de la réunion que nous avons eue hier, au niveau de l'Union européenne. Mais je voudrais tout d'abord aborder la problématique des réfugiés.

Je tiens premièrement à souligner que l'OTAN n'est pas en guerre avec la Yougoslavie. Elle tente, par son action,

d'amener Milosevic à s'inscrire dans l'approche de l'ensemble de la communauté internationale.

Je tiens également à dire que le drame humanitaire dont nous sommes témoins n'est pas une conséquence de l'action de l'OTAN - il ne faut pas inverser les rôles - mais bien le résultat de la politique d'épuration ethnique systématique menée par Milosevic. Cette politique a été planifiée et a débuté avant les frappes de l'OTAN et nous voulons y mettre fin par notre action.

Nous avons l'obligation de faire face à l'évolution tragique de la situation et nous devons mobiliser tous les moyens possibles pour aider les personnes qui ont été chassées du Kosovo.

Op het niveau van de Europese Unie werd, op voorstel van de Commissie, een budget van 250 miljoen euro vrijgemaakt waarvan 150 miljoen euro voor humanitaire hulp en 100 miljoen euro voor ondersteuning vooral van de landen die deze vluchtelingen moeten opvangen.

België heeft zich volkomen in deze actie willen inschrijven en heeft zich ook ingeschreven in de optie, die ook deze is van het Hoog Commissariaat voor de vluchtelingen, namelijk dat op de eerste plaats opvang in de regio moet worden georganiseerd en dat daarvoor alle middelen moeten worden ingezet. Dit is ook de wens van de vluchtelingen zelf, bij wie heel sterk de hoop leeft snel naar hun land, hun dorpen en steden te kunnen terugkeren. Bijgevolg heeft de Belgische regering, ingaand op de vraag van het UNO-commissariaat voor de vluchtelingen, beslist een eenheid genietroepen naar Albanië te sturen om daar een kamp voor 2 500 vluchtelingen op te richten met opvang in een nabijgelegen gebouw voor 400 weeskinderen. Ik wil terzake heel duidelijk zijn. De tussenkomst van het leger beperkt zich tot de oprichting van het kamp. Het beheren van het kamp van de vluchtelingen wordt toevertrouwd aan het Rode Kruis en de Belgische troepen zullen niet in dit kamp blijven eens het is opgericht. Wij wensen de efficiëntie van de genietroepen van het leger aan te wenden om snel een kamp op te zetten, maar het is duidelijk dat de opvang door een burgerlijke instantie moet worden waargenomen. Wij zijn verheugd dat zowel de Franstalige als de Vlaamse afdeling van het Rode Kruis deze taak op zich hebben willen nemen.

Ik wil hier ook meedelen dat de Luxemburgse eerste minister mij gisteren heeft laten weten dat Luxemburg aan de financiering van dit kamp wenst deel te nemen. Aangezien dit land niet in staat is zelf een initiatief

te nemen, wil Luxemburg zich bij het Belgische initiatief aansluiten en het dus ook mede financieren.

Een tweede initiatief vindt zijn oorsprong in de NAVO. De NAVO heeft immers beslist de operatie *Allied Harbour* op te zetten waarbij een snelle interventie-eenheid, de *mobile force land* van de NAVO, die zijn hoofdkwartier heeft in Heidelberg, om humanitaire redenen in Albanië zou worden ontplooid voor de stabilisering van de regio en de bescherming van de vluchtelingen en ook om te beletten dat men vanuit Kosovo zou pogen Albanië binnen te dringen en daar de vluchtelingen bedreigen. Het gaat hier dus om een bestaand commando in de NAVO dat precies bedoeld is om zich snel te kunnen ontplooiën. De keuze van de brigade paracommando's, het tweede commando van Flawinne, is precies gemotiveerd omdat het op dit ogenblik deel uitmaakt van dit commando van de NAVO. Het zal worden versterkt met een kleine component van de medische dienst en het zal mogen samenwerken met Slovenië, wat een voordeel biedt in termen van taalgebruik. Ik kom straks nog terug op deze operatie, maar ik wens eerst een volledig overzicht te geven van de situatie van de vluchtelingen.

De Belgische regering heeft zich ook geëngageerd, zij het niet als eerste keuze maar waar het commissariaat-generaal voor de vluchtelingen van de UNO er nood aan heeft, om in ons land mensen op te vangen. Vooraf wil ik nog zeggen dat wij 200 miljoen frank hebben vrijgemaakt voor dringende humanitaire hulp, zowel in Macedonië als in Albanië: wij pogen nog meer budgettaire middelen vrij te maken om meer hulp te kunnen geven.

Daarnaast hebben wij ook een opvangcapaciteit vrijgemaakt, georganiseerd en beschikbaar gesteld van het Hoog Commissariaat voor de vluchtelingen van de Verenigde Naties om 1 200 oorlogsvluchtelingen in ons land een onderkomen te bieden. Volgens mijn informatie zouden de eerste vluchtelingen tijdens of na het weekend kunnen aankomen.

De minister van Binnenlandse Zaken heeft voorgesteld om deze vluchtelingen het statuut te geven dat destijds werd overeengekomen voor de Bosniërs. Hierbij dient aangestipt dat hier reeds 15 000 Kosovaren aanwezig zijn. Voor hen werd de procedure van erkenning tot vluchteling bevroren zodanig dat zij niet kunnen worden teruggestuurd. Wij zijn bereid om ook hen een ruimer statuut, het zogenaamde

B-statut, te geven maar wij zijn van oordeel dat, zoals dat destijds voor Bosnië is gebeurd, dit in een ruimer verband dient te geschieden. Indien dit niet mogelijk is in het kader van de Europese Unie moet dit gebeuren, zoals dit het geval is geweest voor Bosnië, samen met een aantal andere landen, zoniet riskeren we hier een te grote concentratie.

Zoals blijkt heeft de regering in termen van humanitaire hulp niet stilgezeten. Onmiddellijk werd op de situatie ingespeeld en België was een van de eerste landen om heel concrete hulpacties op te zetten. Wij verheugen ons ook over de heel spontane reactie van de bevolking die massaal is ingegaan op de oproep van de zes niet-gouvernementele organisaties die voor de hulp instaan. Het verheugt ons eveneens dat de media daarop heel sterk inspelen. Wij pleiten er wel voor dat het geheel van die spontane acties op een gecoördineerde manier zou geschieden. Wij hebben telefoonnummers beschikbaar gesteld en wij werken samen met de NGO's om de hulp te kanaliseren en ervoor te zorgen dat deze spontane hulp terecht komt daar waarvoor zij effectief is bedoeld.

Vooraleer in te gaan op het verdere verloop zou ik nog even willen beklemtonen dat de militaire operatie die wij hebben opgezet, met uitzondering van de bouw van het kamp, zich situeert in UNO-verband.

Je voudrais être précis et revenir sur un certain nombre de points que j'ai déjà cités.

Tout d'abord, l'engagement de type militaire est l'engagement des F16 dans le cadre de l'opération "Allied Force". Ensuite, il y a un engagement de type humanitaire: c'est l'opération en Albanie. Celle-ci n'est d'aucune façon la préparation d'une autre opération. Il s'agit bien d'une opération en soi, de type humanitaire.

Deuxièmement, je voudrais souligner la différence fondamentale entre l'engagement de nos troupes au sein d'opérations "OTAN" et leur engagement dans des opérations de maintien de la paix dans le cadre des Nations unies. Je soulignerai aussi que lorsqu'à la suite de la commission Rwanda, le gouvernement a déposé une note de politique générale concernant la participation de la Belgique à des opérations de paix, il a clairement fait la distinction entre des opérations au sein de l'OTAN et d'autres opérations. Toutes les règles que nous avons avancées dans cette note de politique générale avaient trait à des opérations hors OTAN. Je tiens à le souligner très

clairement car je ne veux pas qu'il y ait de malentendu à ce sujet. D'ailleurs, il n'y a jamais eu de malentendu non plus avec la commission de suivi créée au Sénat quant à la distinction claire de ces deux choses.

Troisièmement, quelle est la distinction de fond? Lorsque vous avez une opération "Nations unies":

1) on rassemble des troupes, mais des troupes qui n'ont jamais travaillé ensemble;

2) on crée une structure de commandement pour l'occasion;

3) il faut définir à chaque fois les causes d'engagement et la mission.

Il y a donc de nombreuses données aléatoires dans chacune des missions. Les missions passées nous ont d'ailleurs appris qu'il fallait prendre de grandes précautions quand on s'engageait dans plusieurs missions.

Par contre, quand on s'engage dans une mission "OTAN", on est d'abord partenaire d'une alliance, ce qui donne déjà un certain nombre d'obligations. Mais cette alliance est organisée d'une façon permanente. Cela signifie que lorsqu'elle se déploie, elle le fait avec des quartiers généraux existants, avec des troupes habituées à travailler ensemble et avec des règles militaires bien définies au sein de l'OTAN. Cela donne des garanties beaucoup plus importantes que dans le cadre des opérations des Nations unies.

Ik wil duidelijk zeggen dat ik hiermee niet bedoel dat deze operaties geen risico's inhouden. Als er geen risico's bestonden, dan had men geen militairen nodig. We moeten duidelijk stellen dat deze operaties bepaalde risico's inhouden. In het kader van de NAVO-operaties zijn er echter veel meer waarborgen dat dit in optimale omstandigheden kan verlopen dan in het kader van een UNO-operatie. De regering heeft dan ook beslist dat wij onze verplichtingen binnen de NAVO zullen nakomen, dit in het kader van een actie waartoe in overleg werd besloten.

J'en viens ainsi à la façon dont les choses pourraient - car bien entendu, personne n'a les choses complètement en main - se dérouler. Il y a là des évolutions importantes sur le plan politique. Je soulignerai cependant le fait qu'il ne faut pas créer l'illusion que les cinq conditions avancées par la communauté internationale pour cesser les frappes aériennes seront remplies dès demain. Cela n'empêche pas qu'il faut préparer l'avenir et les procédures à suivre.

In die zin is het belangrijk dat de internationale gemeenschap zo eensgezind mogelijk blijft. Wij willen dat, net als in de contactgroep, Rusland mee in het geheel wordt opgenomen. Dit mag niet uitlopen op een nieuwe opsplitsing in Europa waardoor alles wat in het kader van de NAVO is gebeurd, zowel met betrekking tot de uitbreiding als met betrekking tot akkoorden en *partnerships for peace*, als het ware in duigen zou vallen. Vandaar dat het initiatief van de secretaris-generaal van de UNO, namelijk de verklaring waarin hij de vijf voorwaarden omschrijft en ze binnen de Verenigde Naties situeert, een belangrijk element is. Het is niet onbelangrijk dat Rusland dit initiatief heeft verwelkomd.

Op initiatief van het Duitse voorzitterschap heeft de secretaris-generaal van de UNO gisteren de vergadering van de Europese regeringsleiders bijgewoond. In de map die u zult ontvangen, vindt u de tekst van het verslag dat de voorzitter van de vergadering van gisteren heeft gemaakt. U zult opmerken dat wij ten eerste de vijf voorwaarden bevestigen en stellen dat de luchtacties niet kunnen worden opgeschort vooraleer aan deze voorwaarden is voldaan. Wij wensen deze nu echter ook binnen de Verenigde Naties te situeren. Wij uitien de wens dat er een resolutie van de Verenigde Naties tot stand zou komen die deze vijf punten overneemt en ze situeert onder hoofdstuk 7 van het handvest van de Verenigde Naties. Hierdoor zou als de vijf voorwaarden vervuld zijn een internationale militaire macht kunnen worden ontplooid. Wij hebben een duidelijke voorkeur voor hetzelfde type als degene die in Bosnië werd ontplooid. Het gaat dan met name om een troepenmacht met een opdracht van de Verenigde Naties, georganiseerd door de NAVO maar met deelname van troepen van buiten de NAVO zodat het om een werkelijk internationale aanpak gaat. Het lijkt mij belangrijk dat de Europese Unie zich gisteren bij het initiatief van de secretaris-generaal heeft aangesloten en het heeft gesteund. De secretaris-generaal heeft uitdrukkelijk gezegd dat hij akkoord kan gaan met het verslag van de vergadering van gisteren zoals geformuleerd door de voorzitter.

Soulignons également qu'il faudra donner au Kosovo un statut intérimaire sous administration internationale que l'Union européenne s'est déclarée prête à prendre en charge. On peut s'inspirer de l'exemple que nous avons connu en Slavonie orientale, étant entendu que les Nations unies s'occupaient de l'administration. Pour l'Europe, cela

pourrait être un avantage sur le plan politique et organisationnel, d'autant plus que c'est essentiellement l'UE qui financera l'ensemble de l'opération.

Il faudra aboutir à la création d'une police représentative de la composition de la population. Il faudra préparer des élections et le déploiement d'une force militaire internationale garantissant la protection de toute la population et permettant le retour des réfugiés au Kosovo.

Nous situant à l'intérieur des Nations unies, sur la base du chapitre 7, nous nous engageons dans une voie qui devrait permettre à la communauté internationale tout entière de participer à l'action.

Nous avons également souligné l'importance d'une coopération étroite avec la Russie. Nous avons insisté afin que la coordination de l'aide humanitaire soit renforcée. Nous avons aussi exprimé notre grand souci par rapport aux Kosovars albanais restant au Kosovo et nous avons souligné que nous rendons les autorités yougoslaves responsables de leur sécurité, avec toutes les conséquences possibles si ce n'était pas le cas.

Il est également important de souligner que l'Union européenne s'est engagée dans une réflexion structurelle à plus long terme. Les propositions formulées par la présidence all' mande lors du conseil général pour aboutir à un pacte de stabilité en Europe du Sud-Est ont reçu hier le soutien de la réunion des chefs de gouvernement. Cette initiative devrait débiter par une conférence sur l'Europe du Sud-Est pour formuler des propositions de stabilisation et organiser un processus dans lequel nous pouvons nous engager tant en termes de médiation et de prévention de conflits que de développement économique de la région. Il faut également penser aux pays environnants qui souffrent beaucoup de la situation actuelle. L'Europe doit s'engager dans une sorte de "plan Marshall" pour stabiliser cette région.

En fin de compte, il n'y a pas d'autre solution que la solution politique. Elle ne peut que s'inspirer de la façon dont nous, en Europe occidentale, avons résolu nos antagonismes nationalistes. Il faudra créer des formes de coopération. Ce processus de pacte de stabilité doit pouvoir aboutir à un rapprochement, voire à très long terme à une intégration de cette région dans l'Union européenne, de telle sorte que nous surpasserons les antagonismes nationalistes qui caractérisent cette région depuis toujours. Nous devons en tirer les leçons, comme nous l'avons fait en Belgique.

Hiermee heb ik u een algemeen overzicht gegeven van het optreden van België zowel in de militaire als in de humanitaire acties en heb ik u de laatste evoluties toegelicht zoals zij zijn tot uiting gekomen gisteren op de vergadering van de Europese regeringsleiders.

Ik vermoed dat er in de nabije toekomst een poging zal zijn om hetzij de contactgroep, hetzij de G-8 bijeen te roepen om verdere impulsen te geven en het scenario om vanuit de Verenigde Naties het kader te scheppen om tot oplossingen te komen, aan te moedigen.

Alvorens te besluiten, wens ik toch nog op één punt de aandacht te vestigen.

De regering is er zich van bewust dat door de evolutie van de situatie, zij geroepen kan worden beslissingen te nemen in de periode na de ontbinding van het parlement.

In het kader van de internationale gemeenschap kunnen wij moeilijk een pauze afkondigen en zeggen dat het Belgische Parlement ontbonden is. Wij zullen op dat vlak dus onze verantwoordelijkheid moeten opnemen. De regering is echter vragende partij om formules af te spreken om tot een overlegstructuur te komen, die ruimer is dan de regering.

Dit kan volgens de regering - maar daarover kan zij niet beslissen - de vorm aannemen van een informele vergadering van dit type die men vóór de ontbinding heeft afgesproken. Het kan ook de vorm aannemen van afgesproken contacten op partijniveau met de oppositie. De regering zegt vandaag echter duidelijk dat ze zich bewust is van dit probleem en vragende partij is om terzake afspraken te maken.

Mevrouw de voorzitter, heren voorzitters, tot besluit wil ik zeggen dat wij ons de ernst van de situatie waarvoor wij staan, goed begrijpen en dat de regering hierin haar verantwoordelijkheid heeft opgenomen zich inschrijvend in het optreden van de internationale organisaties en de allianties waarvan zij deel uitmaakt. Bovendien zijn wij verheugd over de brede steun die deze actie bij de publieke opinie heeft, zoals recentelijk nog uit enquêtes is gebleken. Wij hopen dat wij met dit beleid, waarbij zoveel op het spel staat, ook op een ruime consensus in het parlement zullen kunnen rekenen. Zoals reeds eerder aangehaald, willen wij in ieder geval bij het voortzetten van deze actie in nauw contact en overleg met het parlement blijven.

De heer **Jean-Pol Henry**, voorzitter : Ik herinner u eraan dat elke fractie over 15 minuten spreektijd beschikt.

Un compte rendu sera rédigé. Les interventions feront l'objet d'annales produites par les services de la Chambre. Les textes seront bien entendu transmis aux sénateurs également.

De heer Guy Verhofstadt heeft het woord.

De heer **Guy Verhofstadt** (VLD - Senaat) : Mevrouw de voorzitter, heren voorzitters, mijnheer de eerste minister, heren ministers, bij wijze van inleiding wens ik te zeggen dat voor onze partij - en ik hoop dat dit ook het geval is voor alle andere partijen - het buitenlands beleid en zeker een conflict of een drama van deze omvang een onderwerp is dat buiten het partijpolitieke spel moet blijven. In dit verband zou ik onmiddellijk positief willen reageren op de suggestie die u hebt gedaan op het einde van uw uiteenzetting, mijnheer de eerste minister, met name om een overlegstructuur te vinden die zou kunnen functioneren na de ontbinding van het parlement. Ik denk dat dit de juiste manier van handelen is. Mijn voorstel zou zijn dat wij tot een formule komen waarbij regering en partijen in een dergelijk overleg zouden betrokken worden indien na de ontbinding van het parlement nog belangrijke beslissingen moeten worden genomen door onze regering.

De Belgische regering heeft reeds een aantal beslissingen genomen. Eind vorig jaar is men begonnen met het sturen van OVSE-waarnemers. De meer recente beslissing tot deelname van 10 gevechtsvliegtuigen aan de luchtbombardementen is door de regering toegelicht tijdens een vorig debat in het parlement. Thans is beslist 200 geniesoldaten en 600 paracommando's naar Albanië te sturen. Mijnheer de eerste minister, ik wens te onderstrepen dat men daarover de grootste mogelijke eensgezindheid moet betrachten tussen de verschillende politieke krachten in ons land. De aard en de diepgang van het conflict, de drama's die ermee verbonden zijn en die wij dagelijks vernemen via de media, de angsten en de twijfels die dat conflict veroorzaakt in Europa en in ons eigen land - het is voor de eerste maal dat zich zo dicht bij ons, in Europa zelf, een dergelijk conflict voltrekt - moeten ons doen beseffen dat over een dergelijke materie, gezien de belangrijkheid van de beslissingen die moeten worden getroffen, een zo groot mogelijke eensgezindheid moet worden nagestreefd. Dat zal nog meer het geval zijn in de komende weken en maanden, want niemand weet wat wij in Kosovo zullen aantreffen wanneer de stofwolken zullen zijn weggetrokken. Ik moet

eerlijk toegeven - en ik denk dat dit voor iedereen geldt - dat dit voor het ogenblik onze grootste bekommerning is.

De woordvoerder van de NAVO en de Britse minister van Buitenlandse Zaken hebben kort na het begin van de luchtbombardementen verklaard dat er aanwijzingen waren voor massamoorden, genocides. Dat is een zwaar woord. Als men dergelijke woorden gebruikt in de internationale politiek, heeft dat consequenties. Dit brengt een aantal gevolgen en verplichtingen mee. Die woorden werden de eerste dagen van de luchtbombardementen niet door Belgische politici, maar door verantwoordelijken van de NAVO gebruikt. Ik meen dat wij dit dossier voornamelijk in die optiek moeten benaderen. In Kosovo bevinden zich vandaag volgens de enen 260 000, volgens de anderen 400 000 Kosovaren waarvan men niets weet. Zij zijn wellicht verstoken van voedsel. Zij worden misschien vervolgd door het Servische leger. Wij hopen dat onze veronderstellingen niet juist zijn, maar wij achten het waarschijnlijk. De hele benadering van dit drama moet vanuit deze bezorgdheid vertrekken. Iedereen zal aannemen dat ik geen enkele sympathie heb voor het Servische bewind, maar het punt is niet het verdrijven van het Servische bewind. Het punt moet in eerste instantie het lot van de Kosovaren zijn. Wat kunnen wij doen om de etnische zuiveringen, de genocide, de massamoorden waarvan door de verantwoordelijken van de NAVO gewag werd gemaakt, te doen stoppen? Mijnheer de eerste minister, in die geest gaan wij akkoord met uw beslissing om 200 geniesoldaten naar Albanië te sturen om een vluchtelingenkamp op te richten en om 650 paracommando's ter beschikking te stellen om de internationale humanitaire acties te beschermen die in het kader van de Verenigde Naties zullen worden georganiseerd.

Nochtans wil ik aan deze beslissingen een aantal elementen koppelen. Ik neem aan dat wij daarover straks nog kunnen discussiëren. Het zenden van geniesoldaten en paracommando's moet volgens ons in een bepaalde filosofie gebeuren. Ik herhaal dat het niet wenselijk is in een eerste fase een massale troepenmacht te ontplooien, zoals sommigen suggereren. Men spreekt van 100 000 NAVO-soldaten, die een totale oorlog tegen Servië zouden aanvatten. Het risico dat een dergelijke beslissing zou inhouden voor de wereldvrede, is veel te groot. Ik betreur het trouwens dat internationaal - soms nemen ook Belgen eraan deel - bepaalde suggesties, ideeën, of standpunten in de kranten verschijnen om een dergelijke optie te

nemen. Welnu, men speelt op die manier met vuur. Dat is een optie die niet mag worden genomen. Onlangs verscheen in een Franse kwaliteitskrant het standpunt van een Belgisch parlements lid, dat suggereerde dat de vlakten tussen Hongarije en Servië een ideale plaats zijn om een massale inval in Servië te doen en het Servische bewind neer te halen. Met het uiten van dergelijke ideeën beseft men niet goed in welke richting men zich begeeft. Men beseft onvoldoende met welk een kruistvat men in de Balkan te maken heeft. Onze invalshoek moet niet zijn het bewind neer te halen, maar de Kosovaren te helpen en in elk geval trachten te verhinderen dat zich in de Balkan een genocide zou voltrekken.

In dat verband moeten wij ook stoppen met het uiten van een soort van holle retoriek - u, mijnheer de eerste minister, noch enig ander Belgisch minister heeft zich daaraan bezondigd, maar ministers van andere landen hebben dat wel gedaan - zeggende dat uit dit conflict de grote wereldvrede voor eens en voor altijd zal voortspruiten of dat door dit conflict de grote democratie in de Balkan zal worden gevestigd. De minister van Buitenlandse Zaken van Nederland zei eergisteren dat uit de as van het conflict een democratisch Servië zal verrijzen. Naar aanleiding van de Iraakse kwestie zei men ook dat uit de as van het conflict een democratisch Irak zou verrijzen. Wij wachten nog altijd op het democratische Irak en wellicht zullen wij ook nog een tijd opgescheept zitten met een aantal niet al te democratische landen in de Balkan. Mijnheer de minister, ik haal dit even aan, niet omdat wij ons daaraan bezondigen, maar omdat in het kader van de Europese Unie vaak een dergelijke holle retoriek wordt gehanteerd waardoor wij ons niet mogen laten meeslepen. Er is geen uitkomst voor een grootschalig conflict en wij, als klein land binnen de Europese Unie, wensen geen grootschalig conflict op de Balkan om op die manier democratieën te vestigen. Daarom kunnen wij de beslissing tot het sturen van 200 geniesoldaten en voornamelijk 650 paracommando's, in een totale troepenmacht van 8 000 strijdkrachten, bijtreden.

Mijnheer de minister, u hebt niet gesproken over de 12 000 eenheden in Macedonië, waaraan wij weliswaar geen deel hebben. Deze troepen waren oorspronkelijk bestemd om de OVSE-waarnemers te beschermen.

De militaire aanwezigheid, die er na deze ontplooiing zal zijn, zal bestaan uit een belangrijke luchtvloot. Ik ben te weinig militair onderlegd om daaraan

een andere kwalificatie te geven, maar het minste dat men mag zeggen is dat in deze regio een enorme luchtvloot aanwezig zal zijn. Er zullen ook 12 000 mobiele strijdkrachten zijn, die vanuit Macedonië de OVSE-waarnemers kunnen bevrijden indien dit nodig zou zijn. Verder sturen wij nog licht bewapende infanterietroepen - daarover zullen wij van de minister misschien wat meer duidelijkheid krijgen - die waarschijnlijk over de normale organieke bewapening beschikken. In totaal zullen zich 8 000 strijdkrachten aan de grens met Albanië bevinden. Dat betekent concreet een sterke steun vanuit de lucht en 20 000 eenheden die in Albanië, respectievelijk Macedonië, zullen aanwezig zijn.

Mijnheer de eerste minister, u verantwoordt die operatie natuurlijk door aan te geven dat het een humanitaire operatie is. U zegt: "We moeten daar zijn om de vluchtelingen te beschermen." Wij steunen die beslissing om volgende bijkomende redenen. Ten eerste, indien er een akkoord komt op het diplomatieke vlak - wat hopelijk snel gebeurt - en indien er een internationale vredesmacht moet worden ontplooid, waarvan we vandaag al met zekerheid mogen zeggen dat die niet alleen zal bestaan uit landen van de NAVO, kunnen die twintigduizend manschappen ook een onderdeel vormen van die internationale vredesmacht. Dat lijkt mij een belangrijke bijkomende reden om "ja" te zeggen tegen de beslissing die u treft om, om humanitaire redenen, 650 para's uit te sturen. Op die manier zal er een kern aanwezig zijn om bij een akkoord snel die internationale vredesmacht te kunnen ontplooien. In dat verband zou ik ervoor willen pleiten dat wij steun verlenen aan eerder welk initiatief dat een totstandkoming van een dergelijk akkoord dichterbij zou brengen.

Mijnheer de eerste minister, ik begrijp niet goed wat gisterochtend is gebeurd op het internationale niveau. Ik weet dat het Duitse voorstel in feite een variatie is op de vijf punten die reeds bekend zijn en die gisteravond werden geherformuleerd door de Europese Unie. Om het even of het nu om een Duits voorstel gaat, of dat het initiatief, mede met de steun van de Europese Unie, terug bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties ligt, ons standpunt is dat wij openlijk steun willen verlenen aan om het even welk initiatief dat ons dichterbij een diplomatieke oplossing kan brengen, ook al is het een variatie op de vijf reeds bekende punten. Het zal tenslotte toch een variatie hierop zijn die de uiteindelijke oplossing brengt. Ik heb

## Guy Verhofstadt

nog nooit een internationale overeenkomst gekend die uiteindelijk volkomen datgene weergeeft waarom het oorspronkelijk te doen was. Men komt altijd tot een akkoord of een consensus tussen uiteenlopende stellingen.

Ten tweede, naast de humanitaire reden waarom wij voorstander zijn van de ontplooiing van de 650 para's en de 8 000 manschappen, kan op die manier het begin van het instrument worden gecreëerd om ingeval van een internationaal akkoord snel tot de implementatie ervan over te gaan. Hoewel de regering of de internationale gemeenschap dit argument nu nog niet kan aanhalen, is het mijns inziens een bijkomende reden om over te gaan tot deze operatie.

Mijnheer de eerste minister, de derde reden waarom wij voorstander zijn van het uitzenden van manschappen heeft te maken met de initiële bezorgdheid waarover ik het daarnet had, die ons aller bezorgdheid is. Aangezien het ook mogelijk is dat er geen akkoord komt op korte termijn omdat er onwil is bij het Servische regime, of dat wij blijvende aanwijzingen zouden hebben over etnische zuiveringen in Kosovo en het begin van een genocide - niet ik maar de woordvoerders van de NAVO en de minister van Buitenlandse Zaken van Groot-Brittannië hebben dat woord voor het eerst gebruikt - moeten wij daarop voorbereid zijn. In dat verband wil ik trouwens een vraag stellen. Welke aanwijzingen hebben wij, al dan niet binnen NAVO-verband, over effectieve georganiseerde etnische zuiveringen, een begin van genocide en over het gebruik van die term? Indien wij in de komende dagen of weken verdere aanwijzingen zouden krijgen over massale, etnische zuiveringen, over massagraven en over een begin van genocide, dan leidt dit volgens het VN-Handvest tot een verplichting voor de internationale gemeenschap. Dan zal het misschien nodig zijn op een bepaald ogenblik - waarvan ik hoop dat het nooit komt - tussenbeide te komen, mensen weg te halen of beperkte territoria te creëren in Kosovo waar ze in bescherming kunnen worden genomen. Wellicht moeten corridors tot stand komen waarlangs mensen buiten Kosovo kunnen worden gebracht.

De vierde reden waarom wij voorstander zijn van het uitsenden van die achtduizend manschappen en van het concipiëren van een troepenmacht van twintigduizend manschappen in Macedonië en Albanië samen, is dat wij het nodig achten ter plaatse te kunnen ingrijpen om een humanitaire catastrofe onmogelijk te maken. Het gaat hier niet om het "bevrijden" van Kosovo, wat

volgens mij militair niet haalbaar is, maar om het bevrijden, het bieden van hulp aan de Kosovaren. We moeten ze zo nodig uit Kosovo kunnen weghalen om ze niet aan een genocide over te leveren. Mijnheer de eerste minister, hebt u daarover inlichtingen? Vinden in Kosovo massale etnische zuiveringen plaats? Onderschrijven wij de stelling van de minister van Buitenlandse Zaken van Groot-Brittannië dat dit volop bezig is? Als dat zo is, hebben we verplichtingen en moeten we zeker die twintigduizend manschappen ter plaatse hebben om zo nodig daartegen te kunnen optreden en beveiligings- of evacuatieoperaties uit te voeren op Kosovaars grondgebied. Het is niet belangrijk of het om twee-, vier- of zeshonderdduizend mensen gaat; we mogen ze niet aan hun lot overlaten. Toch gebeurt dit ten dele vandaag.

Ik eindig met drie algemene volzinnen. Allereerst wil ik het even hebben over het punt dat u hebt aangehaald met betrekking tot de steun aan de ontheemden. Mijns inziens heeft de internationale gemeenschap tot nu toe op dit vlak het meest gefaald. Een NAVO-operatie wordt opgestart zonder rekening te houden met de humanitaire component. Het is schandalig te moeten vaststellen dat het twee, drie weken moet duren alvorens de humanitaire hulp op gang komt. Mijnheer de eerste minister, ik zou ervoor willen pleiten dat België meer humanitaire hulp levert. Ik weet dat wij nu 200 geniesoldaten uitsenden, maar als we nagaan wat op 7 april is beslist op de buitengewone raad van ministers van Binnenlandse Zaken komen we tot de vaststelling dat we met de 4 miljoen euro die we uittrekken niet het land zijn dat de grootste inspanning levert. Dat kunnen we ook niet - we zijn een kleiner land - maar ik verwijs naar andere landen: Nederland geeft 18 miljoen euro, Oostenrijk 10 miljoen, Denemarken meer dan 20 miljoen. Ik zou een pleidooi willen houden om terzake eventueel een grotere inspanning te leveren. Ik juich het toe dat wij een aantal Kosovaren gaan opvangen en dat wij hen, mijnheer de minister van Binnenlandse Zaken, onder het B-statuuut tijdelijk een onderkomen bieden.

Mijn voorlaatste volzin is er een die betrekking heeft op het feit dat wat ook de uitkomst moge zijn van de NAVO-interventie, de kous daarmee niet af is. Ik steun de idee, die trouwens ook de eerste minister heeft geuit, dat wij op termijn tot een internationale conferentie over de Balkan zullen

moeten komen, die wellicht zal eindigen in een Gemeenebest van onafhankelijke Balkanstaten. België kan daarin een actieve rol spelen.

De heer **Jean-Pol Henry**, voorzitter: Mijnheer Verhofstadt, wilt u afronden.

De heer **Guy Verhofstadt** (VLD - Senaat): Mijnheer de voorzitter, het lijkt mij normaal dat wij over een dergelijke aangelegenheid een of twee uren langer discussiëren, in plaats van dit debat absoluut binnen bepaalde tijdslimieten te willen persen.

De heer **Jean-Pol Henry**, voorzitter: Ik wil iedereen de gelegenheid geven zich uit te drukken. Dat belet niet op deze materie terug te komen, later in de bijzondere commissies.

De heer **Guy Verhofstadt** (VLD - Senaat): Uiteraard. Ten slotte, voortdurend maakt men de vergelijking met Ruanda. Steeds wordt dezelfde vraag gesteld: Gaan wij niet een debacle tegemoet zoals met het uitsenden van de 650 para's naar Ruanda? Wij moeten op deze vraag een antwoord bieden. Mijnheer de minister, het antwoord is eenvoudig. U hebt er al een aantal elementen van aangegeven. De operatie in Ruanda was een VN-operatie. Dit is een NAVO-operatie. Zoals wij in Ruanda hebben kunnen vaststellen, is een VN-operatie vaak puzzelwerk waarbij onmiddellijk blijkt dat de stukken niet in elkaar passen. Van de NAVO mogen we toch wel iets anders verwachten. De conclusie uit het Ruanda-rapport is niet dat we niet moeten tussenbeidekomen, maar dat we precies wél iets moeten doen in Kosovo. De conclusie uit het Ruanda-rapport is dat we dat niet op een improvisatorische manier mogen doen, niet zonder voorbereiding, maar wel op een professionele, goed-voorbereide manier. Met andere woorden, wij mogen de Kosovaren niet aan hun lot overlaten, net zomin als dat het geval was met de Tutsi's in Ruanda. De conclusie is dat het een goede beslissing is om de 650 manschappen te sturen. In de toekomst zal wellicht blijken dat het de juiste beslissing was, teneinde meer menselijk onheil af te wenden dan hetgeen we vandaag spijtig genoeg reeds meemaken.

M. **Jean-Pol Henry**, président: La parole est à M. Didier Reynders.

M. **Didier Reynders**, président du groupe PRL-FDF: Madame la présidente, messieurs les présidents, monsieur le premier ministre, messieurs les ministres, chers collègues, je ferai tout d'abord part au premier ministre de la

solidarité de notre formation politique à l'égard des prises de position du gouvernement, tant au sein de l'Union européenne que de l'OTAN ou de l'ONU, dans le cadre de ce dossier.

Au-delà de tout débat partisan qui pourrait intervenir dans l'un ou l'autre pays, je suis convaincu que dans un dossier tel que celui-ci, nous devons faire preuve de solidarité et d'une cohésion sans faille.

Il est important de préciser d'entrée de jeu qu'il n'est question pour nous ni d'entamer des querelles à propos des décisions qui ont été prises, ni d'imaginer des solutions qui pourraient intervenir sur le plan militaire. Nous sommes partenaires d'une alliance et nous souhaitons faire preuve de la solidarité et de la cohésion nécessaires au sein de cette alliance.

Cela étant dit, la responsabilité dans le drame qui se joue pour l'instant dans les Balkans est très lourde. Elle repose sur les épaules du pouvoir en place à Belgrade, à savoir le président Milosevic. Certains termes ont été utilisés, essentiellement du côté allemand et britannique, peu par les responsables de l'OTAN. Je pense notamment au terme de "génocide". Le secrétaire général de l'OTAN a plutôt parlé d'"épuration ethnique". Cela étant, je ne voudrais pas jouer sur les mots. Je sais que l'on peut chasser une population en la terrorisant, sans nécessairement vouloir aboutir à un génocide ou à une extermination. Mais même s'il s'agit d'une épuration ethnique, comme le dit M. Solana, des mesures doivent être prises pour éviter que cette épuration ne perdure. L'important pour nous serait d'être bien informés. Par conséquent, si vous-même, monsieur le premier ministre, ou le ministre des Relations extérieures pouviez nous donner des informations complémentaires sur les éléments indiquant que des massacres ont bien lieu et que tout ce qui a été mis en avant par certains responsables européens se réalise, cela nous permettrait d'avancer dans le débat, d'autant plus que l'on parle aujourd'hui du retour d'un certain nombre de criminels de guerre sur le terrain des opérations. Des individus ont en effet été inculpés à ce titre par le tribunal international.

J'ajoute que cette question du Kosovo perturbe non seulement l'ordre international, mais aussi et surtout les populations, et ce sur trois aspects :

- l'aspect militaire;
- l'aspect diplomatique;
- l'accueil des réfugiés dans notre pays.

La population perturbée est notamment une population jeune. J'ai été frappé d'entendre ces derniers jours que des jeunes commencent à se préoccuper réellement de ce qui était l'idée de départ de l'Europe, à savoir la paix sur le continent. Peut-être qu'au fil des décennies, cette idée de paix sur le continent s'est tellement installée que les jeunes générations ont fini par oublier quel était le point de départ de la construction européenne. J'entends parler aujourd'hui des menaces russes, des menaces slaves, de rapprochements entre la Serbie, la Biélorussie, la Russie. Tout cela crée un climat d'inquiétude, peut-être plus profond que celui que l'on croit percevoir à première vue. En effet, beaucoup de jeunes Européens n'étaient plus sensibilisés par l'aspect "défense" de la construction européenne.

J'évoquerai trois volets. Le premier est le volet militaire. Je ferai deux réflexions à propos de l'aspect offensif. Tout d'abord, peut-on encore réellement parler de phases ? Nous sommes à présent dans la deuxième ou la troisième phase de ce qui avait été prévu. Lorsqu'on annonce les opérations offensives de la part des F16 sur le terrain, je ne pense pas que l'on puisse encore parler de phase.

Ma deuxième réflexion concerne l'éventuelle opération terrestre. Chacun essaie d'écarter cette perspective mais il faut bien constater que la présence militaire dans la région devient de plus en plus forte. Le journal "Le Monde" totalisait hier l'ensemble des effectifs se trouvant dans la région et il annonçait un chiffre de plus de 30 000 hommes.

A ce propos, je voudrais dire que nous sommes particulièrement soucieux d'une information correcte du parlement, et en particulier des formations politiques de l'opposition, sur l'évolution du dossier. Nous sommes ouverts aux différentes formules que vous avez évoquées, notamment la mise sur pied de réunions telles que celle-ci, y compris avec le nouveau parlement qui pourrait être constitué très rapidement.

De toute façon, si une opération terrestre était envisagée, j'estime que l'autorité gouvernementale devrait organiser une information complète et préalable. On parle énormément de glissement des opérations en cours. Il faudrait être précis sur ce point.

Sur le plan humanitaire, je rejoins l'essentiel des propos de M. Verhofstadt. Nous sommes évidemment solidaires de la décision qui a été prise d'envoyer 650 paras en complément des troupes de génie. Dans ce domaine, nous sommes préoccupés par

deux aspects. Le premier est la sécurité des troupes. On parle d'échauffourées à la frontière de l'Albanie, causées par les troupes serbes. Nous avons vécu le drame du Rwanda. Je sais que cette affaire concerne l'OTAN, mais nous souhaiterions tout de même recevoir de la part du ministre de la Défense nationale, et de l'état-major en particulier, les informations permettant de nous rassurer à propos des moyens mis à la disposition des troupes et du mandat qui leur a été donné. Par exemple, quel sera le mandat des troupes si les échauffourées qui ont lieu à la frontière albanaise devaient déboucher sur des confrontations à l'égard de nos paracommandos se trouvant sur le terrain ?

Le deuxième aspect qui nous préoccupe concerne les mesures de protection face à cette épuration ethnique ou à ce génocide, selon les termes utilisés. Qu'il s'agisse de l'un ou de l'autre, nous ne savons pas pendant combien de temps la situation perdurera au Kosovo. Il est important que l'intervention dans la région permette un arrêt de cette évolution, notamment à travers des corridors ou des zones de territoire protégées. Même en tant que spectateurs actifs, nous ne pouvons pas admettre une épuration ethnique ou un génocide qui se déroulerait de manière de plus en plus forte.

Pourriez-vous nous faire savoir quelles sont les mesures envisagées en termes de corridors humanitaires ou de territoires sous protection des troupes de l'OTAN à l'intérieur du Kosovo ?

Sur le plan militaire, il est évident que nous souhaiterions connaître la position du gouvernement belge face au nouveau concept stratégique que l'alliance devra mettre en place au fur et à mesure des événements. Les débats de Washington iront probablement au cœur de cette discussion.

J'en arrive au deuxième volet : la diplomatie. Les cinq conditions que vous avez évoquées sont à présent unanimement admises par les différentes instances internationales et européennes, par l'OTAN et l'ONU. Mais combien de temps faudra-t-il pour que ces conditions puissent être remplies ? Ma première préoccupation est donc de savoir comment on intègre dans le débat diplomatique la notion de corridor humanitaire ou de protection à l'intérieur du Kosovo pour faire stopper le drame qui se déroule aujourd'hui, même si les cinq conditions ne sont pas tout à fait remplies ?

Autre élément : le rôle de la Russie. L'Union européenne a eu l'heureuse initiative d'essayer de ramener la

Russie dans le débat. Comme l'a souligné M. Eyskens au cours de la première discussion que nous avons eue à la Chambre, il est important que le doute ne subsiste pas au sujet de la position russe. Pourtant, ce doute reste permis aujourd'hui lorsqu'on constate les rapprochements slaves. Quelle est la position de la Belgique et de l'Union européenne en la matière ? Hier, aucune décision formelle n'a été prise. Un communiqué d'information nous a été transmis mais pourriez-vous me préciser l'évolution du débat ? Quels liens diplomatiques ont-ils été tissés avec la Russie sur ce point ?

J'en arrive au dernier élément en matière diplomatique, concernant l'Union européenne elle-même. Tout à l'heure, vous avez cité les accords de Rambouillet. Vous avez aussi parlé du protectorat en faisant la comparaison avec la situation en Slavonie orientale à propos d'une éventuelle intervention. J'aimerais savoir quelle est la position adoptée par l'Union européenne et reprise par l'OTAN en ce qui concerne la solution que l'on souhaite proposer. Je sais que l'Union européenne est prête à jouer un rôle actif en la matière, mais le ministre des Relations extérieures peut-il me préciser quel est le cadre entre le protectorat qui a été évoqué et les accords de Rambouillet ?

Tout comme il est nécessaire de redéfinir le concept d'alliance stratégique en matière militaire, il est important également que l'on redéfinisse notre position dans cette Europe orientale. Il s'agit bien entendu du débat sur le pacte de stabilité pour l'Europe du Sud-Est. Mais nous y reviendrons certainement à l'occasion d'autres discussions. Je préciserai pour l'instant qu'il faudra être attentif à deux volets. Le premier, c'est le rôle que, dans l'immédiat, nos 650 paras pourront jouer en la matière si une intervention, dans un premier temps de type humanitaire, mais ensuite de maintien de la paix et de la sécurité au Kosovo, devait se développer. Quel sera le rôle des paras ou des autres forces belges en la matière ?

Le deuxième volet concerne les moyens. Quels seront les moyens consacrés à cette opération ? En effet, on parle du retour des réfugiés dans leur pays d'origine, mais cela doit se faire avec un minimum de qualité de vie. Celle-ci passe tout d'abord par la sécurité et ensuite par l'assurance de divers moyens d'existence. Une capacité d'intervention sanitaire sur le territoire me paraît à ce propos très importante.

Enfin, j'aborderai la problématique des réfugiés. Premier élément : les 1200 réfugiés qui sont annoncés dans

notre pays, sous un statut temporaire. Nous partageons bien entendu le souci du gouvernement belge d'accueillir des réfugiés au-delà des quotas qui sont annoncés aujourd'hui. D'autres Etats ont d'ailleurs été plus réticents à entreprendre cette démarche. Cependant, pour nous, il n'est pas question de les accueillir autrement que dans le cadre du droit d'asile. Je suis un peu inquiet d'entendre parler aujourd'hui d'un statut temporaire, qui serait un sous-statut par rapport à la Convention de Genève. Au contraire, il devrait s'agir d'une surprotection plutôt que d'un sous-statut. Si des réfugiés doivent entrer dans notre pays selon les conditions de la Convention de Genève, ce doit être ceux provenant du Kosovo au moment où les interventions militaires ont lieu. J'aimerais donc être rassuré sur le fait que le statut temporaire ne sera pas un sous-statut par rapport au droit d'asile. Je suppose que nous reconnaitrons l'asile politique à ces réfugiés kosovars, même si nous prendrons des mesures exceptionnelles pour accélérer leur accueil et leur garantir immédiatement des soins de santé ou d'autres aides. En matière de soins de santé, je pense notamment à des mesures visant à remédier aux troubles psychologiques que ces personnes ont pu vivre.

Deuxième élément à propos des réfugiés, c'est la situation de ceux qui se trouvent dans notre pays depuis le printemps 1998.

Je présume aussi que, soit dans le cadre d'un statut international, soit dans le cadre de nos propres règles, nous allons leur garantir l'asile et qu'ils seront inexpulsables.

Nous avons eu de longs débats sur la nouvelle législation en matière de droit d'asile. Comment peut-on douter un quart de seconde que des personnes qui fuient un génocide ou une épuration ethnique depuis un an soient dans les conditions requises pour bénéficier de l'asile dans notre pays ?

J'espère donc que nous aurons une réponse claire sur ce point, que le droit d'asile sera accordé et reconnu et que nous ne revivrons pas, monsieur le premier ministre, les divisions que nous avons vécues ces derniers temps à propos d'autres dossiers concernant les réfugiés.

Nous avons dit tout à l'heure que nous souhaitions, en tant que formation politique de l'opposition, faire preuve d'une solidarité, d'une cohésion sans

faillir. J'espère qu'il en va de même dans la majorité et qu'il n'est pas question de mettre en doute notre capacité d'asile politique pour ces personnes.

Enfin, des moyens doivent être mis en oeuvre pour offrir des capacités d'accueil temporaires ici et aux frontières du Kosovo, mais il faudra aussi prévoir des moyens pour le retour de ces réfugiés dans leur pays. Ces moyens ne seront pas seulement des moyens de sécurité, mais il va également falloir prévoir et planifier des reconstructions.

Je souhaitais vous assurer de la solidarité de notre groupe. La solution devra être politique, appuyée sur une intervention militaire.

J'espère que nous aurons l'occasion de revenir dans nos assemblées sur un débat concernant le concept stratégique de l'Alliance, la défense européenne, le pacte de stabilité et, à court terme, les investissements à réaliser ici comme là-bas pour assurer des conditions de vie décentes à tous ceux à qui nous souhaitons accorder le droit d'asile.

J'espère que les réponses des différents membres du gouvernement permettront de nous éclairer, notamment sur la situation diplomatique et la situation des réfugiés.

M. Jean-Pol Henry, président : La parole est à M. Armand De Decker.

M. Armand De Decker (PRL-FDF - Sénat) : Madame la présidente, messieurs les présidents, je voudrais d'abord rappeler que dès le début de cette crise, le 25 mars, au Sénat, nous avons assuré le gouvernement de notre solidarité. Mais j'avais aussi dit que nous le ferions les yeux ouverts. J'avais notamment ajouté que les frappes aériennes ne suffiraient probablement pas à régler intégralement ce problème.

C'est la raison pour laquelle je voudrais émettre une série de constatations sur le début de ces opérations.

1. Il est regrettable que dès le début des frappes aériennes, on ait dit, que ce soit le président Clinton ou des responsables européens, qu'il n'y aurait pas de déploiement au sol alors que nous savons fort bien - nous venons de l'entendre de la bouche de M. Verhofstadt - que si un véritable génocide se produisait au Kosovo dans les jours qui viennent, nous serions contraints d'intervenir pour y mettre fin, même s'il ne s'agissait que d'une opération ponctuelle et limitée. Il me semble que c'était une erreur de dire qu'il n'y aurait en tout cas pas d'opération au sol.

2. Il est très dommage de devoir constater qu'après un certain nombre de jours de bombardements et de fuites de réfugiés, il était notoire que ces fuites n'étaient pas prévues et que les plans pour y faire face n'avaient pas été préparés, ce qui me laisse supposer que l'OTAN a cru qu'après deux ou trois jours de bombardements, M. Milosevic reviendrait à la table des négociations.

3. Une grande question, d'ordre politique, doit être posée à la communauté internationale. Quel statut souhaitons-nous vraiment pour le Kosovo ? Nous avons toujours dit que nous étions pour un Kosovo autonome au sein de la Yougoslavie. Mais les événements tels qu'ils se produisent permettront-ils encore de défendre cette thèse ?

Je souhaite également faire une remarque d'ordre général. Ces événements démontrent qu'avant Rambouillet et depuis le début des bombardements, l'Europe a été fort absente, jusqu'à la journée d'hier. S'il y avait eu une PESG, si nous avions pu mettre en oeuvre le Traité de Maastricht ces dernières années, la conférence sur le Sud-Est de l'Europe par exemple aurait pu être mise en place depuis fort longtemps.

Cet aspect européen des choses, monsieur le premier ministre, me paraît important. Il faut, dans la manière dont nous gérons cette crise, veiller à défendre l'autonomie de l'Europe dans cette affaire. Il est probable que les Américains souhaiteraient démontrer que l'OTAN est une organisation globale qui peut faire face à tout. Je vous pose la question suivante : pensez-vous - j'espère que oui - que les événements qui sont en cours poussent à plus d'Europe et dès lors à faire évoluer le processus de Saint-Malo plutôt que d'y mettre fin en acceptant de nous fonder dans une alliance atlantique globale. Nous devons rester vigilants et lucides et ne pas perdre de vue les intérêts européens et les intérêts américains dans le cadre de cette affaire.

Monsieur le premier ministre, au niveau de l'action diplomatique, nous devons nous réjouir que depuis hier, l'ONU entre à nouveau dans le débat. La présence très symbolique de M. Kofi Annan hier est un élément important. Nous devons soutenir toutes les initiatives diplomatiques qui sont prises. A cet égard, j'estime que la proposition allemande est un plus dans le débat. En effet, toute initiative et toute suggestion diplomatique plus élaborée que les cinq conditions peut faire avancer le débat.

En ce qui concerne les missions humanitaires, je voudrais, monsieur le premier ministre, vous faire part d'un regret. Dès que les réfugiés ont quitté le Kosovo, le président de l'assemblée de l'UEO a écrit à M. Scharping pour que l'aspect humanitaire soit pris en charge par celle-ci. Je ne parle pas de l'aspect "Allied Harbour" qui est une opération de protection de l'Albanie et de la Macédoine vis-à-vis du danger qui pourrait venir du Kosovo, mais de l'humanitaire pur, de l'installation des camps et de leur mise en oeuvre. L'Union européenne avait, étant donné que le Traité d'Amsterdam a été ratifié par tous les pays, la compétence, à travers les missions Petersberg, pour prendre en charge cet aspect des choses. Vous avez, dans votre exposé, fait une nette distinction entre les opérations militaires et les opérations humanitaires. Le fait que le tout ait été géré par l'Alliance atlantique efface un peu de cette différenciation. L'Union européenne aurait pu charger par exemple l'UEO de mettre en oeuvre l'installation des camps pour faire flotter le drapeau européen sur l'aspect humanitaire des choses.

Je terminerai en posant une question au ministre de la Défense. Une équipe de reconnaissance vient de rentrer d'Albanie où elle s'est rendue pour déterminer les conditions de la mission sur place. Pourriez-vous nous faire part du contenu de cette mission de reconnaissance ?

De heer **Jean-Pol Henry**, voorzitter :  
De heer Mark Eyskens heeft het woord.

De heer **Mark Eyskens** (CVP) :  
Mevrouw de voorzitter, heren voorzitters, mijnheer de eerste minister, heren ministers, het Belgisch overheidsbeleid in deze munt uit door moed en loyaliteit ten aanzien van de NAVO. Dit compliment van mijnentwege heeft niet de minste bijbedoeling omdat het ook geldt voor andere regeringen van de NAVO-lidstaten en zelfs voor regeringen van lidstaten van de Europese Unie die geen lid zijn van de NAVO. Er is een opvallende solidariteit omdat de motivering van het dossier zo evident is.

Het inzetten van een beroepsleger, waarover België thans beschikt, is weliswaar minder problematisch dan het inzetten van een leger met rekruten zoals dat in het verleden het geval was. Ik deel de mening van de heer De Decker dat bij het inzetten van grondtroepen voor een offensieve actie de grootste voorzichtigheid geboden is. In de internationale politiek zowel als in de nationale, zeggen we best nooit "nooit". De luchtaanvallen moeten in

elk geval worden uitgevoerd tot concessies zijn gedaan. Degenen die vandaag ongeduldig worden door het aanslepen van de luchtaanvallen vergeten dat wanneer men ze afbreekt, de hypothese van het inzetten van grondtroepen veel waarschijnlijker wordt. Dat mag best worden onderstreept.

Indien Milosevic nog enigszins rationeel redeneert, moet hij tot de conclusie komen dat hij in elk geval aan het kortste eind trekt. Over veertien dagen is de infrastructuur van zijn land totaal vernietigd. Wie zal ze wederopbouwen ? Als hij niet inbindt, doet niemand het. De Russen zijn hiertoe niet in staat. Als hij wel inbindt, zal er een zekere solidariteit met de Servische bevolking moeten worden gerealiseerd. Hij die de ambitie had te heersen over groot-Joegoslavië zal *at the end of the day* - zoals de Britten zeggen - blijken de "Chaplineske" dictator te zijn van klein-Servië. Dat is de consequentie. Op een bepaald moment moet hij dat gaan inzien.

Mijnheer de eerste minister, afgezien van de militaire operatie treft het mij dat de Servische bevolking totaal van de wijs is gebracht door de propaganda van een dictatuur. Die mensen geloven allemaal dat de Kosovaren op de vlucht zijn geslagen voor het geweld van de NAVO-aanvallen. Binnen de NAVO moet men dus nagaan hoe men de Servische bevolking meer objectieve berichtgeving kan bezorgen. De psychologische oorlogvoering telt ook mee. Dit is een essentieel punt. Wat de publieke opinie in het Westen betreft, blijkt uit opiniepeilingen dat de mensen al bij al de situatie zeer wijs en redelijk inschatten. Twee derde van onze bevolking steunt de interventie, wat meer is dan de politieke commentatoren die alle dagen de pers volschrijven. Waarvan akte.

Mijnheer de eerste minister, ik vraag mij af of voor onze regering de tijd niet gekomen is om het woord te richten tot de bevolking teneinde een aantal dingen uit te leggen. Ik hoorde vanochtend dat België nu in oorlog is met Servië. Was is dat voor baarlijke nonsens ? Wij zijn natuurlijk niet in oorlog met Servië. Wij plegen geen agressie, het gaat hier om een actie in het kader van de bestrijding van massale schendingen van de mensenrechten door het Servisch bewind. Wij hebben geen belang bij deze interventie, noch van ideologische, economische of politieke aard. Waarom doen wij hieraan dan mee ? Eigenlijk doen wij dit omwille van een ethisch beginsel. In de politiek klikt dit ongeloofwaardig, maar het is deels de waarheid. Onmenselijkheid is geen

natuurramp, het is een menselijk verschijnsel en moet dan ook door mensen worden gekeerd. Als een regering de mensenrechten niet behartigt, dan moet de internationale gemeenschap dat doen. Dat is een revolutionaire evolutie. Wij zijn bezig het volkenrecht te herschrijven, met vallen en opstaan. Wij zijn bezig de verdediging van de mensenrechten supranationaal te maken. Dat is essentieel. Wij moeten dit aan de mensen kunnen uitleggen en eventueel vanuit een Belgisch standpunt een aantal initiatieven nemen.

Terloops wil ik ook opmerken dat we met de NAVO de mensenrechten verdedigen van een bevolkingsgroep, die sukkelaars van Kosovaren, die tot een godsdienst behoren die niet Europees is, namelijk de Islam. Het is de moeite waard dit te onderstrepen omdat dit de objectiviteit van onze interventie in het kader van de mensenrechten onderstreept. Het is ook opvallend dat de reactie van de Arabische landen terzake bijzonder voorzichtig is.

Mijnheer de eerste minister, ik vraag mij af of België of de Europese Unie geen initiatief moet nemen op het niveau van de Veiligheidsraad. Men zou zowel de permanente als de niet-permanente leden van de Veiligheidsraad kunnen uitnodigen om overleg te plegen, nog niet over een ernstige aangelegenheid als een eventuele wijziging van het Handvest van de Verenigde Naties maar bijvoorbeeld over een protocol dat het behartigen van de mensenrechten wat meer juridisch inbedt. Men heeft het over een protectoraat voor Kosovo, maar die term komt niet in het Handvest voor. Er bestaat wel zoiets als een voogdijraad. In het post-neokoloniale tijdvak is die doodgebloed, maar er kan een ogenblik komen waarop deze voogdijraad opnieuw nuttig kan worden ingeschakeld. Dit zijn belangrijke politieke en juridische kwesties waarvoor wij ook als klein land met ideeën over de brug kunnen komen.

Tot slot is er onze houding tegenover Rusland. Mijnheer de eerste minister, ik blijf bij mijn mening dat de uitbreiding van de NAVO met de drie sympathieke lidstaten die we kennen en liefhebben en tegenover wie wij een morele schuld hebben - ik verwijs naar 1940 - toch niet zoveel heeft bijgedragen tot hun veiligheid. Er waren wellicht andere middelen dan artikel 5 van het NAVO-verdrag om de veiligheid van deze drie lidstaten te bevorderen. Als dit echter zou leiden tot de "ontveiliging" van Europa, de "desecurisering", omdat Rusland zeer geïrriteerd opnieuw

vervalt in de neiging van de Koude Oorlog, dan heeft iedereen daarbij verloren. Waarschijnlijk is dat al gebeurd maar durft men het niet openlijk toegeven. Men moet aan de Russen uitleggen dat de uitbreiding van de NAVO momenteel vooralsnog is beëindigd. Degenen die nog spreken over toetreding van de Baltische staten of van andere landen van Oost-Europa, gebruiken een taal die uitermate provocerend is. Dat moeten we zeker niet doen. Gelukkig heeft de Europese Unie andere initiatieven genomen om de Russen opnieuw bij het proces te betrekken. We kunnen echter de Russen en zelfs de Chinezen ook uitdagen om rond de tafel te gaan zitten en te onderhandelen over het juridisch inbedden en afdwingbaar maken van de mensenrechten, waarvan ook de leiders van de Russen voorstander zouden moeten zijn. Als zij dit afwijzen, is dat hun verantwoordelijkheid; als zij dit aannemen, dan wordt dit opnieuw geïntegreerd in een diplomatiek proces dat zeer nuttig zou kunnen zijn.

Mijnheer de eerste minister, ik vind dat België een inspanning doet voor het opvangen van de vluchtelingen. Het blijkt echter dat meer mogelijk is dan de opvang van 1 200 personen. Ik hoop dat de generositeit van onze bevolking zal worden bijgetreden door de efficiëntie van onze overheidsdiensten en dat meer zal worden gedaan dan wat thans op het programma staat.

De heer **Jean-Pol Henry**, voorzitter :  
De heer Jan Van Erps heeft het woord.

De heer **Jan Van Erps** (CVP) :  
Mevrouw de voorzitter, heren voorzitters, ik was graag even ingegaan op de informatiecampagne die in deze moderne tijden ook een noodzakelijk instrument is, precies om deze bombardementen niet alleen voor onze bevolking maar ook voor de wereldopinie aanvaardbaar te maken.

Mijnheer de eerste minister, ik denk dat we waakzaam moeten zijn. We mogen niet de indruk wekken dat, om de doelstellingen te bereiken die we onszelf hebben gesteld, met name de menselijke waardigheid in de regio herstellen, de misdaden tegen de mensheid een halt toeroepen en op korte termijn Milosevic weer aan de onderhandelingstafel krijgen en liefst achter een aanvaardbaar akkoord, het met die precisiebombardementen niet altijd zo nauw steekt. We kunnen ook de indruk niet laten ontstaan dat in de overigens heel noodzakelijke informatiecampagne in deze moderne tijden

informatie terechtkomt die niet voldoende gecheckt is. Immers, als we daarover niet waken zullen we snel de adhesie verliezen in de publieke opinie. Ik vind dit heel belangrijk.

Ik laat terzijde dat een aantal vragen later een antwoord zullen moeten krijgen, maar zij mogen nu niet verlamdend werken op de militaire actie. Er blijven vragen over wie het UCK in het veld heeft gestuurd. Er zijn vragen waarom men niet had voorzien dat bombardementen in het hartje van steden in Kosovo de Servische wraakacties zouden ophitsen en dat dit sowieso - wie ooit een bombardement heeft meegemaakt, weet dat - de paniek onder de bevolking van die steden zou verhogen.

Die vragen zullen we later moeten beantwoorden. De meest dringende toestand is thans de humanitaire hulp. Inzake de humanitaire hulp onderschrijf ik volledig wat de regering zegt. Wij maar vooral de vluchtelingen zelf hebben er geen belang bij, dat zij massaal naar hier worden gehaald. Integendeel, de middelen die bij drama's van dergelijke omvang steeds te beperkt zullen zijn, zullen altijd veel meer vluchtelingen ten goede komen als zij lokaal worden aangewend. Dit neemt niet weg dat een aantal mensen, die bijvoorbeeld dringende verzorging nodig hebben of hier familieleden hebben, naar hier kunnen worden gehaald. Ik heb het schrijnende verhaal ook gezien. Het moet voor een Kosovenaar in België verschrikkelijk zijn te weten dat zijn ouders en familieleden ginds in de hel zitten. Ik denk dus dat we op basis van een aantal criteria en meer dan alleen omwille van de belangrijke symboolfunctie van solidariteit die we uitdrukken, inderdaad een aantal mensen naar hier kunnen halen.

Wat de opvang ginder betreft zien we dat die opvang op een spontane wijze en voor een groot deel door de lokale Albanese families en gezinnen gebeurt. Onze politiek moet erop gericht zijn die lokale opvang zoveel mogelijk aan te moedigen. Kampen zijn uiteraard een tijdelijke noodoplossing, waarbij ik onderschrijf dat vluchtelingenkampen op de grens met Kosovo uiteraard uit den boze zijn.

Als de NAVO operationele kampen wil inrichten, dan heeft zij daar nu reeds het mandaat voor en moeten we daar geen vluchtelingenkampen installeren.

Inzake de opvangdorpen is ook hier de symboolwaarde bijzonder belangrijk in deze tijd waarin onze bevolking vraagt

dat er iets wordt gedaan, maar laten wij ook daarin niet te veel middelen op langere termijn investeren en meer zorgen voor lokale opvang.

Tenslotte is helaas gebleken dat het grote legerdebat, dat wij hier in deze Kamer enkele weken geleden hebben gevoerd en waarover werd gestemd, terecht heeft aangetoond - dat stond trouwens in het verslag - dat het einde van de Koude Oorlog niet de definitieve vrede heeft gebracht, toch niet in de wereld en zelfs niet in Europa.

Het is dus van groot belang ermee rekening te houden dat er na Kroatië, na Bosnië en na Kosovo mogelijks nog andere schandalige toestanden zullen zijn waar wij als NAVO, als westerse wereld, de menselijke waardigheid zullen moeten veil stellen. Onze krijgsmacht moet de nodige middelen krijgen om jonge mensen te kunnen rekruteren en met moderne middelen in het veld te sturen.

De stoere taal van een aantal toppolitici in Rusland is misschien bluff. Laten we hopen dat het bluff is. In dergelijke partijtjes blufpoker echter, met een nucleaire inzet, lijkt het mij toch dat het van onzentwege, dus vanuit de NAVO, bijzonder voorbarig zou zijn de nucleaire ontrading nu al af te bouwen, al zijn er daarvoor inderdaad stemmen opgegaan.

**M. Jean-Pol Henry** président : La parole est à M. Philippe Busquin.

**M. Philippe Busquin** (PS - Sénat) : Madame la présidente, messieurs les présidents, monsieur le premier ministre, messieurs les ministres, je me réjouis de la réunion des commissions réunies de la Défense nationale, de l'Intérieur et des Relations extérieures de ce jour, qui nous permettra d'avoir une vision globale de la situation. Comme le premier ministre l'a souligné, il me semble très important de maintenir ce type de formule dans les circonstances actuelles. Comme tous les parlementaires ici présents, j'estime qu'il est indispensable de soumettre à ce genre de réunion des décisions d'une autre nature que celles prises jusqu'à ce jour, qu'une telle réunion soit informelle ou organisée dans le cadre des activités parlementaires, car nous ne connaissons pas clairement l'issue des événements.

Au nom du parti socialiste, je voudrais rappeler quelques principes que nous défendons dans le cadre de ce conflit.

Tout d'abord - et c'est une première dans l'histoire de l'Europe - nous nous trouvons face à un conflit qui angoisse considérablement la population, étant

donné la résonance historique des Balkans et les souvenirs de guerre que les images de ces déportations massives rappellent à une partie de notre population. Nous appuyons les décisions prises par le gouvernement jusqu'à présent dans la nécessaire logique des frappes militaires, car la situation perdure depuis plus d'un an. Dès juillet 1998, Anne-Marie Lizin et d'autres parlementaires avaient déjà soulevé le problème de l'épuration ethnique au Kosovo. Si nous soutenons les frappes militaires, nous estimons cependant que la solution ne pourra être que politique. Il est indispensable de toujours privilégier la solution politique.

A cet égard, la réunion du conseil des ministres européens d'hier allait dans le bon sens, en fixant l'objectif de ramener le débat au niveau des Nations unies. C'est un point important. La présence de Kofi Annan à cette réunion n'était pas seulement symbolique, c'était un acte politique visant à modifier le terrain sur lequel la diplomatie pouvait se développer. Si le rôle de la Russie sera déterminant, bien entendu, nous devons aussi tenir des propos nuancés. Je rejoins ici les propos de M. Verhofstadt. Nous ne devons pas donner l'impression que nous voulons prendre une position trop prépondérante dans la région des Balkans, qui est politiquement instable et présente de multiples difficultés. Notre approche ne doit pas être unilatérale parce que les nationalismes se développent dans tous les sens et l'exaltation des nationalismes risque d'entraîner des conflits répétés. C'est pourquoi la solution de paix doit être négociée, équitable et acceptée par toutes les parties. Si la personnalité de M. Milosevic et la position du gouvernement serbe actuel sont totalement inacceptables pour des démocrates, il ne faut pas non plus humilier les Serbes et, plus fondamentalement, toute une part de sensibilité par rapport à la politique des Balkans qui est complexe. N'oublions pas que d'autres pays de l'Union européenne, comme la Grèce, qui ont participé à la discussion sont particulièrement concernés par la situation économique et sociale des Balkans.

Au-delà de la décision des frappes que nous appuyons, nous soulignons clairement, comme le premier ministre l'a fait, que toute modification de la présence de nos troupes dans les Balkans, Albanie, Macédoine, etc. devra être une décision politique. Jusqu'à présent, vous avez eu raison de le répéter, monsieur le premier ministre, le caractère militaire se limite pour nous à la présence des F16, qui était déjà

prévue depuis un certain temps. C'est donc un point politique majeur : nous devons dire clairement qu'une extension éventuelle du conflit ne peut être décidée uniquement par les militaires mais aussi par les politiques.

Je rejoins en cela la décision prise par les partis socialistes européens, sous la présidence de Rudolf Scharping, ministre allemand de la Défense nationale, qui se sont réunis hier avant le conseil des ministres, en présence de tous les leaders socialistes européens, et qui ont exprimé un point de vue unanime, ce qui est très important pour la suite du débat.

Dans ce dossier, contrairement à ce qui s'est passé lors du conflit en Yougoslavie dans les années 1990, tous les pays européens manifestent une convergence de vues. Les leaders des partis socialistes européens réunis hier à Bruxelles ont donc pris une position commune, visant à tout mettre en oeuvre pour une solution négociée du conflit. Si la proposition de la présidence allemande est, bien entendu, soutenue par les gouvernements européens, elle l'est aussi par les opinions publiques ou, en tout cas, par l'ensemble des partis socialistes européens, y compris la Grèce dont la sensibilité est quelque peu différente du fait de son voisinage avec la région en conflit.

Sur le plan diplomatique, je crois que nous allons dans le bon sens, mais nous ne pouvons demander qu'une chose : qu'on appuie au maximum la position de l'Union européenne. Comme certains l'ont dit, c'est une chance unique pour l'Europe de montrer qu'elle existe aussi dans le domaine d'une politique étrangère commune. Le traité d'Amsterdam que notre pays a ratifié, prévoit certaines dispositions que nous devons anticiper.

Je me réjouis aussi des propositions avancées pour l'avenir : si une présence est nécessaire dans cette région, elle doit se faire sous l'égide de l'Union européenne. De toute manière, l'effort de reconstruction, d'assimilation de ces populations en Europe sera le fait des Européens. Il ne faut pas se tromper. Autant, dans le cadre de l'OTAN, nous avons dû faire face à une situation d'urgence, autant demain, pour travailler ensemble dans tout l'espace européen, c'est l'Union européenne qui devra faire figure de leader.

Nous allons, bien entendu, parler des réfugiés dont je dirai un mot en terminant.

Je voudrais ajouter quelques considérations, en commençant par le rôle des pays directement confrontés au problème. N'oublions pas que l'Albanie est un pays très fragile, une démocratie récente, composée de courants internes compliqués. Nous devons soutenir le gouvernement albanais, non seulement par une action diplomatique mais aussi sur le plan économique. Or a fait remarquer tout à l'heure qu'on n'avait pas suffisamment anticipé le problème humanitaire. Il ne faudrait pas non plus ne pas anticiper les problèmes de déstabilisation dans cette région. Je pense notamment à l'Albanie et à la Macédoine, mais aussi au Monténégro qu'il ne faut pas oublier. Le Monténégro a fait preuve de sa volonté d'une gestion plus démocratique et le président Djukanovic doit être soutenu. Il ne faudrait pas avoir une vision manichéenne de la situation car il y a aussi des démocrates dans ces régions et ils méritent notre soutien. Il est indispensable que nous anticipions, dès à présent, les problèmes auxquels seront confrontés ces pays, à l'avenir. L'Europe ne peut pas se contenter d'organiser une aide humanitaire ou de tenir une énième conférence sur les Balkans - il y en a déjà eu quelques-unes, notamment dans le cadre de l'OSCE, qui n'ont pas été suivies d'effets à cause du refus de Milosevic. Il faudra prévoir une aide spécifique pour l'Albanie, la Macédoine et trouver une formule pour le Monténégro. Même si ce dernier fait partie de la Serbie, ce pays a une sensibilité, une certaine autonomie et une pratique démocratique qu'il ne faut pas perdre de vue. On parle d'ailleurs très peu des réfugiés qui se trouvent au Monténégro pour l'instant et qui sont peut-être aussi dans une situation dramatique par rapport à l'ensemble de la population.

Pour conclure, nous appuyons totalement l'action du gouvernement face à ces événements. Nous demandons simplement au premier ministre de garder intacte la volonté qu'il a manifestée de mettre tout en oeuvre pour arriver à une solution politique et de privilégier la dimension européenne dans le traitement de la situation.

En ce qui concerne l'aide humanitaire, je tiens à souligner la solidarité dont fait preuve notre population et le rôle important joué par la Croix-Rouge qui a pris le problème à bras-le-corps. L'aide humanitaire doit jouer à tous les niveaux, aussi bien celui du gouvernement fédéral, des gouvernements régionaux que des communes - comme on l'a vu avec l'opération "Villages roumains". Il s'agit d'une solidarité non

seulement d'argent, mais aussi de coeur et de contact. Cela permettra à nos populations de comprendre qu'il faut aussi accueillir les Kosovars chez nous.

Le conseil des ministres du 9 avril a pris la décision d'accorder un statut temporaire aux Kosovars attendus chez nous. Les réfugiés du Kosovo en Europe devraient bénéficier d'un statut identique dans l'ensemble de l'Union européenne. Le ministre de l'Intérieur a adressé, le 9 avril dernier, un courrier à ses collègues de l'Union européenne en vue d'octroyer aux réfugiés Kosovars un statut spécial de protection temporaire, pour la durée du conflit. Le ministre de l'Intérieur nous dira peut-être tout à l'heure s'il a déjà reçu des réponses à sa proposition.

Lors de la réunion d'hier avec les leaders socialistes européens, ce point a d'ailleurs été évoqué. Les Hollandais prétendent, par exemple, qu'ils accueillent un plus grand pourcentage de réfugiés. Il ne faudrait pas tomber dans le piège d'une course au palmarès du pays "le plus accueillant" face à un problème qui doit être géré par l'Union européenne, dans son ensemble. Une coordination entre tous les pays européens est nécessaire, pour que nous remplissions équitablement notre devoir humanitaire face au drame humain actuel, en retenant toutefois - et je partage en cela l'avis du gouvernement - qu'il est indispensable que ces personnes retournent le plus vite possible dans leur pays, ce qui est leur voeu le plus cher. A cet égard, il faudra aussi leur demander leur avis sur le statut proposé. Nous devons bien, un jour, parler de ce statut avec les Kosovars qui sont déjà chez nous, tout en tenant compte des règles de droit international. Il faudra passer par une période transitoire d'élaboration d'un statut spécial qui sera, je l'espère, confié à l'Union européenne qui me semble la plus appropriée pour régler cette question.

L'aide humanitaire s'inscrit bien sûr, dans le bon sens, mais il convient d'être précis et d'éviter le moindre problème avec les Kosovars qui sont déjà ici. L'attitude habituelle est de ne prendre aucune mesure, ni dans un sens ni dans l'autre, indépendamment des autres pays membres de l'Union européenne. Cependant, il ne faudrait pas non plus que l'expression de "gel" du statut perdure. Une solution en matière d'asile doit être trouvée. C'est là un principe fondamental.

Le gouvernement a été sage en n'improvisant pas seul, mais il ne peut pas non plus tergiverser trop longtemps, sous peine d'être confronté à des

situations humainement inacceptables. La volonté d'aide humanitaire, à laquelle souscrit la population dans sa grande majorité, pourrait alors contraster avec des décisions du gouvernement qui seraient mal interprétées ou engendrant des difficultés sur les plans administratif ou juridique, ce qui ne serait pas positif face à une situation dramatique et à une vision humaniste de la société.

Voilà les quelques points que nous, socialistes, voulons développer.

Nous accordons, bien entendu, notre confiance au gouvernement pour l'action qu'il compte engager, tout en nous réjouissant de ce débat politique au niveau du parlement qui devra se poursuivre au vu des circonstances.

- *Mme Lizin prend place au bureau des présidents en remplacement de M. Vautmans*

De heer **Jean-Pol Henry**, voorzitter :  
De heer Fred Erdman heeft het woord.

De heer **Fred Erdman** (SP - Senaat) :  
Dames en heren voorzitters, als inleiding van deze korte interventie wens ik, over onze dagelijkse discussies en gesprekken heen, een gevoel van rouw te uiten voor alle slachtoffers.

Terecht werd daarnet gealludeerd op de informatie waarover wij - al dan niet - beschikken. Wat wij vandaag echter met zekerheid weten, is dat planmatige pogingen worden ondernomen om kerkregisters, burgerlijke standen, registratienummers van wagens te doen verdwijnen; personen wordt niet alleen hun identiteit, maar ook hun waardigheid ontnomen. Als politiek verantwoordelijken is het onze plicht op dat vlak daadwerkelijke acties te ondernemen.

Collega's, dit brengt ons tot de overweging tot wat extremisme en onverdraagzaamheid - in politieke doelstellingen vertaald als etnische zuivering - kunnen leiden. Het weze dan ook een waarschuwing voor degenen die niet terugdeinzen voor dergelijke ideeën.

Dit gewetensonderzoek dat wellicht wat laat komt aangezien wij al jaren werden gewaarschuwd voor het "kruitvat Kosovo" en dat bovendien - dat moet in alle eerlijkheid worden toegegeven - selectief is, moet ons ertoe aanzetten ons te beraden over een institutionele organisatie voor wereldorde, alsook over de criteria die wij hanteren op het ogenblik dat nieuwe republieken en nieuwe staten worden erkend. Het is een gewetensonderzoek dat ons zal dwingen, ook wanneer de huidige crisis

is opgelost, tot een verdere uitbouw van institutionele organisaties en garanties voor het totstandkomen van de wereldorde die wij nastreven.

Toch moet in dit debat ook enige bescheidenheid aan de dag worden gelegd. Dagelijks hoor en lees ik dat iedereen zich reeds een oordeel vormde over het militair ingrijpen zoals het door de NAVO werd beslist. Blijkbaar lijdten sommigen nog aan de nostalgia van de zandbak en menen zij de draagwijdte van de militaire operaties zonder meer te kunnen voorspellen en ontleden. Dus lijkt het mij aangewezen op dat vlak bescheidenheid aan de dag te leggen, want volgens mij is het onmogelijk de planmatige militaire benadering te ontleden. Misschien had de heer Verhofstadt het daarnet bij het rechte eind toen hij zei dat sommigen zich misrekenden en dat ook de publieke opinie zich misrekende over de stroom van vluchtelingen, in die zin dat men in een eerste fase zou hebben gedacht dat de politieke lijn van Milosevic erin zou bestaan de grenzen te sluiten in plaats van ze te openen. In een laatste fase werd zulks blijkbaar wel toegepast en toen de grens slechts voor welgestelden werd opengezet, die have en goed achterlieten om zich "vrij te kopen", riep zulks bij mij zeer pijnlijke herinneringen op. Ook in het verleden werd een dergelijke techniek toegepast.

Mijnheer de eerste minister, de SP blijft solidair met de regering en staat achter haar beslissingen, zowel wat de NAVO als de Europese Unie betreft. De discussie over de al dan niet juridische grondslag van de NAVO-interventie hoort toe aan juristen, in een logica van juridische ontleding van politieke beslissingen. Wellicht is niemand enthousiast over de NAVO-operaties en werden deze beslissingen evenmin met enthousiasme genomen. Maar het was een kwestie van afwegen tussen enerzijds optreden of anderzijds lijdzaam toezien op wat zich afspeelde op het terrein. Een dergelijke keuze is inderdaad het gevolg van een politieke beslissing waarvan elk van ons de draagwijdte moet inschatten. Maar tegelijk, en met de lessen van het verleden in het geheugen, mogen wij niet aanvaarden - ondanks het feit dat alle gegevens niet voorhanden zijn om een oordeel te vellen - dat een dergelijke situatie lankmoedig wordt verdragen, terwijl het duidelijk is dat een etnische zuivering aan de basis ligt van het optreden van de Servische overheid.

Laten wij in elk geval de vijf voorwaarden om een einde te maken aan de interventies, zoals opgesomd door Solana, vertaald door de ministers

van Buitenlandse Zaken van de Europese Unie en aangepast door Kofi Annan, als uitgangspunt beschouwen.

Zoals u reeds zei, mijnheer de eerste minister, kan thans niemand voorspellen onder welke voorwaarden en met wie daadwerkelijk plaats zal worden genomen rond de tafel. Eén zaak staat vast: wij moeten ons vandaag niet beraden over beslissingen op middellange termijn. Het is geenszins mijn bedoeling het debat uit de weg te gaan over de terugkeer van de Kosovaren, de wederopbouw van het land, het stabiliteitspact, de verhouding tussen de verscheidene instellingen en het vermijden van oude vormen van protectoraat die in het verleden nooit goede resultaten opleverden. Wij moeten nadenken over de uitwerking van een efficiënt statuut, waarbij rekening wordt gehouden met het drama dat zich thans voordoet.

Mijnheer de eerste minister, ik kan ingaan op uw aanbod om, zelfs na de ontbinding van Kamer en Senaat, contacten te organiseren met de politieke wereld en meer bepaald met de ontbonden Kamers. Mag ik u dan ook verzoeken onverwijld contact op te nemen met de voorzitters van Kamer en Senaat opdat zij ter gelegenheid van hun Bureaus kunnen beslissen op welke wijze dergelijke ontmoetingen kunnen worden georganiseerd; improvisatie op dat vlak lijkt mij immers niet aangewezen. Het zou trouwens een geruststelling zijn voor de regering en bovendien verzekert zulks aan het parlement en langs die weg aan de bevolking, de nodige informatie.

Thans wens ik de volgende korte vragen te stellen.

Momenteel is Rusland bereid akkoord te gaan met een diplomatieke oplossing. De recente interventie van Tsjernomyrdin wees in dat verband op de wil tot het uitwerken van een vorm van partnership. Ik vraag mij af of het niet mogelijk is dat kleine landen, in overleg met de NAVO en de Europese Unie, signalen uitzenden om als het ware een overbrugging tot stand te brengen, wat de samenspraak misschien kan vergemakkelijken. Ik weet hoe erg de beelden waren in het besneeuwde Oslo en dit belemmerde, misschien, enigszins een opklaring. Hoe dan ook, de directe contacten tussen Albright en Ivanoff zouden misschien worden versterkt door de interventie van tussenpersonen uit kleine landen.

In welke mate wordt het Duits initiatief aanvaard en in hoeverre ging de secretaris-generaal ermee akkoord? Immers, vanmorgen vernam ik via de pers dat Tsjernomyrdin wel gevoelig is

voor het voorstel van het Duits voorzitterschap. Uiteraard kunnen er slechts stappen worden gedaan voor zoveel de rol van de Verenigde Naties wordt beklemtoond en de actieve rol van de secretaris-generaal wordt bevestigd.

Dit brengt mij tot het domein van de vluchtelingen. Ik hoorde met genoegen dat de oprichting van het vluchtelingenkamp door militairen zal worden uitgevoerd maar dat de uitvoering en de begeleiding in de kampen aan het Rode Kruis wordt toevertrouwd. Sommige niet-gouvernementele organisaties voeren actie omdat zij absoluut niet willen weten van samenwerking met de NAVO; volgens mij vergissen zij zich schromelijk. Als zij bij machte zijn alleen de verantwoordelijkheid op te nemen, dan hadden zij dat misschien al eerder moeten doen. Maar in welke mate is er daadwerkelijk overleg met degenen die bereid zijn om verantwoordelijkheid op te nemen? Ik wens ervoor te waarschuwen dat men niet verzeild geraakt in een systeem van kampen die weliswaar worden opgevat als tijdelijk toevluchtsoord maar die uiteindelijk definitieve verblijfplaatsen zullen worden. Het risico bestaat dat sommigen dergelijke kampen beschouwen als het symbool, de fetisj van instabiliteit in de regio. In dat verband moeten wij lessen trekken uit het verleden, met betrekking tot gebieden die niet ver vandaar zijn verwijderd.

Mijnheer de minister van Binnenlandse Zaken, los van de initiatieven die u nam op Europees vlak om uw collega's te overtuigen van de noodzaak van een gezamenlijk initiatief, wens ik u een vraag te stellen met betrekking tot de vluchtelingen, namelijk *quid* met de Kosovaren die reeds in ons land verblijven. Men stelt zich vragen in hoeverre betrokkenen al dan niet zullen worden geïdentificeerd met het statuut dat wordt toegekend aan de vluchtelingen die nog moeten aankomen. In welke mate zal selectief worden opgetreden? Voorziet men in een registratie ter plaatse en op welke wijze zullen bepaalde personen naar hier worden overgebracht en opgevangen? *Last but not least* had ik graag geweten of thans reeds een degelijke opvang werd georganiseerd.

Tot slot nog het volgende. Hoewel de toestand ons niet toelaat ons te verheugen, stel ik toch met genoegen vast dat bij onze bevolking een solidariteitsgolf is ontstaan die markant is in deze tijd waarin soms wordt getwijfeld aan de gevoelens ten aanzien van minderbedeelde en mensen op de dool die worden bedreigd met het verlies van hun menselijke waardigheid

en zelfs met de dood. Daarom wens ik hulde te brengen aan elkeen die op dat vlak initiatieven nam. Aan de regering wens ik te vragen in welke mate zij betrokken is bij de coördinatie ervan en in hoeverre zij, afgezien van de budgettaire inspanningen, in overleg met de betrokken organisaties deze maatregelen kan coördineren.

De heer **Jean-Pol Henry**, voorzitter :  
De heer Dirk Van der Maelen heeft het woord.

De heer **Dirk Van der Maelen** (SP) :  
Dames en heren voorzitters, ik zou willen samenvatten waar onze kamerfractie voor staat. Die ene zin luidt : "Van bombardementen naar een onderhandelde politieke oplossing, met garanties voor een duurzame oplossing."

Ik wil het eerst hebben over het eerste deel van deze zin. Wat de bombardementen betreft, voel ik mij volkomen op mijn gemak. Ik sta volstrekt achter de stelling van Joschka Fisher, namelijk : Ik behoor tot de generatie van "nooit meer oorlog" en u begrijpt dus dat ik het moeilijk heb met bombardementen, maar ze zijn onvermijdelijk. Joschka Fisher verwees heel terecht naar een andere plechtige eed, die wij allemaal op onze voorouders hebben gezworen bij het einde van de Tweede Wereldoorlog, namelijk "Nooit meer Auschwitz". Ik sta achter de harde aanpak waarvoor de internationale gemeenschap heeft gekozen, met luchtbombardementen van de NAVO.

Vele collega's stelden reeds de vraag wat er in Kosovo gebeurt. Ik weet het ook niet precies. Ik kan u wel meegeven dat de informatie die ik heb gekregen over de manier waarop Pec, de tweede grootste stad van Kosovo werd gezuiverd, mij zeer ongerust maakt. Dit gebeurde door stoottroepen, onder leiding van Franco Simatovic, een van de topmensen van de Servische veiligheid. Er was een duidelijk en herkenbaar patroon voor de zuivering van die stad waarbij niet alleen milities maar ook politie en leger meespeelden. Ook vandaag nog kan ik instemmen met de bombardementen, zelfs nog meer dan drie weken geleden want de etnische zuiveringen mogen niet zonder reactie blijven.

Ik wil ook van deze gelegenheid gebruik maken om te waarschuwen voor de keuze van langdurige bombardementen en wel om volgende redenen. Ik hoop de collega's en de regering van mijn stelling te kunnen overtuigen.

De eerste, meest dringende reden is het lot van de vluchtelingen in Kosovo. Het is duidelijk dat hoe langer het duurt

vooral er een politiek onderhandelde oplossing komt, hoe groter de risico's zijn voor de Kosovaren die nog achterblijven in Kosovo.

De tweede reden is dat door langdurige bombardementen het moeilijk zal zijn om achteraf tot een duurzame oplossing te komen. Het is nu al duidelijk - ik heb er bij mijn eerste betoog drie weken geleden al voor gewaarschuwd - dat de publieke opinie in Servië, zelfs na het beëindigen van de gevechten, bijzonder haatdragend zal zijn ten overstaan van West-Europa. Hoe langer de bombardementen duren, hoe groter de haat zal zijn.

De derde reden waarom voorzichtigheid is geboden, is de houding van Rusland. Rusland heeft zich tot nu toe op een zeer volwassen, voorzichtige manier gedragen. Te lang blijven doorgaan met bombardementen zou wel eens de katalysator kunnen zijn voor interne ontwikkelingen in Rusland, waarmee wij niet gelukkig zullen zijn.

De vierde reden die ik wil aandragen, is de situatie in Montenegro, Albanië en Macedonië. Die landen staan onder zeer zware druk. Ik heb dit ook drie weken geleden reeds gezegd. Te lang doorgaan met bombardementen zou wel eens kunnen leiden tot de ontvolking van die landen.

De vijfde reden heb ik vandaag nog niet gehoord. Hoezeer ook ik met afschuw aankijk tegen wat het Servische regime aanricht, toch wil ik ook waarschuwen voor het UCK. Ik weet niet of men de ware achtergrond van die beweging kent, maar ik vrees dat als wij langdurig met bombardementen blijven doorgaan, wij in de situatie terechtkomen - situatie die ik ook drie weken geleden reeds heb beschreven - van een grondleger gelijk aan het UCK, en de NAVO als de luchtmacht van het UCK. De kans dat dit gebeurt wordt groter hoe langer de bombardementen duren en het zal steeds moeilijker worden om een oplossing te vinden voor Kosovo.

De laatste reden waarvoor ik wil waarschuwen tegen langdurige bombardementen is de kostprijs. Militaire specialisten hebben berekend dat drie maanden bombarderen gelijk staat aan 700 miljard frank. Ik spreek dan niet over de humanitaire kosten : opvang van vluchtelingen, huisvesting, gezondheidszorg, noch over de heropbouw achteraf.

Ik kom nu tot het volgende element uit de geciteerde zin bij het begin van mijn betoog, namelijk "een onderhandelde politieke oplossing". Geachte collega's, ik meen te mogen vaststellen dat er veel beweegt in de goede zin. Er zijn de

uitspraken van Kofi Annan. Er zijn de gesprekken tussen Albright en Ivanov. Er is een versoepeling van de standpunten : in Kosovo is niet langer een exclusieve NAVO-aanwezigheid vereist.

Persoonlijk ben ik bijzonder verheugd over het Duitse initiatief dat op vele punten gelijklopend is met dat van de NAVO. Er zijn ook nog een aantal bijkomende voorwaarden die ik positief begroet. Nieuw in het voorstel van Duitsland is dat er voorzien is in de ontwapening van het UCK. Laten wij toegeven dat wat daarover in het akkoord van Rambouillet stond, dubbelzinnig was. Duitsland stelt voor dat na de terugtrekking van de Servische troepen en de intrede van de internationale troepenmacht, het UCK zou worden ontwapend.

Wat ik nog niet heb gehoord van collega's, is dat de Duitse voorstellen niet raken aan de integriteit van de federale republiek Joegoslavië en ook Kosovo niet opdelen. Sommigen overwegen die idee, maar volgens mij zou dat een vergissing zijn. Het Duitse voorstel om te komen tot een civiel bestuur voor Kosovo door de internationale gemeenschap, biedt naar mijn oordeel ook een meerwaarde. Er zijn verschillende variaties mogelijk; enkele ervan werden al opgesomd. Ik zou er nog willen aan toevoegen dat de manier waarop Oost-Slavonië werd bestuurd volgens mij een goed model is.

Het meest belangrijke in het Duitse voorstel is dat alles zou passen in het VN-kader, al was het maar omdat het ons de mogelijkheid biedt om opnieuw met Rusland samen te werken.

Dames en heren voorzitters, geachte collega's, ik sluit af met drie bedenkingen op iets langere termijn.

Eerste bedenking : wij moeten lessen trekken uit wat er is gebeurd. Ook ik had een onaangenaam gevoel, want ik meende te kunnen ontwaaren dat koude-oorlog-tegenstellingen weer opdoken. Ik weet wel waarom men de VN links heeft laten liggen - dat is een ander debat -, maar de Russen zullen het ons zwaar aanrekenen dat wij van de samenwerking met Rusland om te komen tot vrede en stabiliteit op het Europese continent klaarblijkelijk niet de eerste prioriteit hebben gemaakt. Op termijn zullen wij daaraan moeten werken. Ik heb drie weken geleden reeds gezegd dat de oplossing van het Balkanprobleem belangrijk is, maar heel belangrijk is ook het bereiken van vrede en stabiliteit door samenwerking met Rusland.

Tweede bedenking : ik maak mij ongerust over de dominante positie van de Verenigde Staten. De wereld heeft meer nodig dan bommen en bananen ! Over een beleid in het belang van de hele wereldgemeenschap kunnen wij later nog debatteren.

Derde bedenking : na deze gebeurtenissen moeten de conflicten in Irak en Kosovo eens heel goed worden ontleed. Nieuwe spelregels zijn noodzakelijk. De eerste minister heeft al gezegd dat een van de nieuwe regels om onze wereldgemeenschap te organiseren, het zoeken is naar het gemeenschappelijk belang, het promoten van het gemeenschappelijk belang zoals wij het hebben gedaan in de Europese Unie. Ik sta ten volle achter elk initiatief om een Balkan-Marshall-plan op te zetten, gericht op de constructie van een Balkan-Unie, met op termijn uitzicht op de toetreding van die landen tot de Europese Unie.

**M. Jean-Pol Henry**, président : La parole est à M. Philippe Maystadt.

**M. Philippe Maystadt** (PSC) : Mesdames les présidentes, messieurs les présidents, monsieur le premier ministre, messieurs les ministres, chers collègues, pour la première fois que je prends la parole dans cette assemblée depuis que j'ai quitté le gouvernement, je pourrai être particulièrement bref. En effet, plusieurs des questions et observations que j'avais l'intention de formuler ont, en fait, été rencontrées d'emblée par le premier ministre dans son exposé introductif. Je le remercie de nous avoir présenté une analyse complète de la situation. En particulier, l'éclairage donné à partir de la réunion de hier des chefs de gouvernement européens était spécialement intéressant. Je me limiterai donc à insister sur deux points : le premier relatif à la position de l'Union européenne, le second relatif à la situation des réfugiés.

Nul ne peut avancer de certitude quant à l'issue du conflit. Il est vraisemblable que la solution qui interviendra ne sera pas pleinement satisfaisante. Mais la partition du Kosovo, sur laquelle travaillent un certain nombre d'experts américains et qui pourrait peut-être apparaître un jour comme la seule issue possible, serait, du point de vue des valeurs que nous défendons, particulièrement décevante. En effet, ce serait finalement cautionner des politiques de séparation ethnique, une défaite du multiculturalisme, ce serait donner raison à M. Le Pen, que j'ai entendu la semaine dernière sur FR 3 prôner ce type de solution.

Même si je ne sous-estime pas les énormes difficultés, l'objectif doit rester de rechercher une solution négociée, qui devra nécessairement être originale sur le plan institutionnel, mais qui doit permettre de maintenir au cœur de l'Europe une société multiculturelle, basée sur les valeurs de tolérance et de respect mutuel. C'est ce que - je m'en réjouis - les chefs de gouvernement européens ont appelé, hier, "un Kosovo multiethnique et démocratique". C'est ce qui doit vraiment rester l'objectif de toutes les démarches diplomatiques.

A plus long terme, quelles leçons devrions-nous tirer de ces événements pour la suite de la construction européenne ? Il est clair qu'aujourd'hui, les responsables européens ont la volonté politique d'apporter une solution, de prendre des initiatives diplomatiques d'une ampleur suffisante pour résoudre la crise yougoslave. Je m'en réjouis, parce que ce ne fut pas toujours le cas dans le passé. Mais, aujourd'hui - et les chefs de gouvernement européens l'ont réaffirmé hier - l'Union européenne doit jouer un rôle.

Par ailleurs, on doit bien constater que la seule volonté politique ne suffit pas, que, dans certaines circonstances, elle doit pouvoir s'appuyer sur une capacité militaire apte à soutenir les efforts diplomatiques. Or - paradoxe déjà soulevé par d'autres -, cette capacité militaire, nous n'en disposons pas, en tout cas de manière autonome, et nous sommes incapables de mener une action diplomatique sans un appui militaire qui reste dépendant des Etats-Unis, y compris sur notre propre continent.

Que nous le voulions ou non, le moment est venu de rouvrir le dossier de la défense commune européenne. Après la réunion informelle des ministres de la Défense, en novembre dernier, après le sommet de Saint-Malo, les esprits ont aujourd'hui suffisamment évolué pour tenter de donner une impulsion nouvelle à cette politique de défense européenne. L'UEO est actuellement la seule organisation européenne compétente en matière de défense et il convient, comme prévu dans le Traité d'Amsterdam, de réaliser son intégration dans la structure européenne, selon des modalités qui restent à définir. C'est, à mon avis, un élément important à envisager pour les prochains mois.

Le second point que je voulais évoquer est celui de la situation des réfugiés. Je me réjouis vivement des décisions prises par le gouvernement vendredi dernier. A juste titre, le gouvernement a donné la priorité à l'accueil sur place, dans les pays limitrophes du Kosovo et

nous appuyons sans réserve les initiatives gouvernementales sur ce plan. Cela dit, un accueil sera également organisé en Belgique en collaboration avec les organisations non gouvernementales.

Nous voudrions insister sur le point du statut à accorder aux personnes déplacées, à ces hommes, à ces femmes que le secrétaire d'Etat, Réginald Moreels, a qualifiés de "réfugiés de guerre". L'expression me paraît adéquate pour indiquer qu'il s'agit d'une catégorie différente de celle des demandeurs d'asile classiques.

Si j'ai bien compris, le gouvernement a prévu une procédure simplifiée, en vue d'accorder une autorisation de séjour limité dans le temps à 1 200 personnes maximum, qui seraient accueillies dans les centres gérés par la Croix-Rouge après une sélection opérée par le Haut Commissariat aux Réfugiés des Nations Unies. C'est une excellente manière de procéder en collaboration avec le HCR.

En fait, il s'agit d'accorder à ces personnes ce que nous avons parfois appelé le statut humanitaire ou le statut B dont nous avions, à plusieurs reprises, réclamé la création, si possible, au niveau de l'ensemble de l'Union européenne et en tout cas, en concertation avec les pays voisins. Cette protection est par nature temporaire mais doit être accordée aussi longtemps que dure le conflit, aussi longtemps que ces personnes sont véritablement dans l'incapacité de rentrer dans leur pays.

Nous nous permettons d'insister pour que ce statut soit reconnu non seulement aux 1 200 personnes qui seraient accueillies dans les camps de la Croix-Rouge, comme prévu, mais aussi à tous ceux qui ont dû fuir le Kosovo exactement pour les mêmes raisons, depuis que les opérations d'épuration ethnique ont commencé, soit depuis le printemps de l'année dernière.

Je ne vois pas comment on pourrait traiter de manière différente des personnes, qui sont en fait dans la même situation. Donc, nous nous permettons d'insister sur l'égalité de traitement envers tous les Kosovars, qui ont malheureusement dû quitter leur pays pour un temps que nous espérons le plus limité possible.

Monsieur le premier ministre, les événements du Kosovo ont très fortement ému nos concitoyens, y compris - M. Reynders l'a relevé tout à l'heure - les plus jeunes. Lors de mes contacts, j'ai été frappé de voir combien ils le sont. Les plus jeunes sont, en effet, très sensibilisés à ce qui se passe.

J'insiste pour que le gouvernement ne reste pas silencieux, qu'il réponde à cette inquiétude de la population, qu'il explique encore et encore les décisions qui sont prises tant au niveau international qu'au plan interne et qu'il saisisse aussi cette occasion de rappeler notamment aux plus jeunes que la construction européenne, c'est avant tout une oeuvre de paix.

De heer **Jean-Pol Henry**, voorzitter :  
De heer Jürgen Ceder heeft het woord.

De heer **Jürgen Ceder** (VL.BLOK - Senaat) : Dames en heren voorzitters, heren ministers, collega's, Joegoslavië is het laatste land op Europees grondgebied waar de oude communistische garde nog aan de macht is. Milosevic en de zijnen zijn op dit ogenblik bezig met het schrijven van het voorlopig laatste hoofdstuk van het zwartboek van het communisme. Laat het duidelijk zijn : ondanks sommige implicaties die her en der werden geopperd, steunen wij de volksnationalistische aspiraties van de Kosovaren tegen de socialistische staatsideologie van Milosevic. Niet alleen heeft Milosevic geen respect voor de mensenrechten, hij heeft ook geen respect voor het zeer fundamentele nationalistische principe van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren. Dat heeft hij ook in het verleden reeds getoond. Hij schuwt zelfs niet om, naar goede oude stalinistische traditie, aan massale volksdeportatie te doen om zijn eigen politieke doeleinden te bereiken. Dat was trouwens ook reeds zo in 1992, toen in Bosnië op grote schaal wredeheden plaatsvonden en ook massale deportaties aan de gang waren. In 1992 hadden wij er reeds voor gewaarschuwd dat hetzelfde scenario zich zou kunnen voordoen in Kosovo. In 1992 schreef de heer Annemans een politieke tribune in De Standaard, waarvan ik toch enkele paragrafen zou willen meegeven om te tonen wat ons standpunt dienaangaande is en steeds is geweest.

De heer Annemans schreef : "In Kosovo zou men onder internationale controle een referendum kunnen organiseren waarbij de bevolking kan kiezen tussen drie alternatieven : aanhechting bij romp-Joegoslavië - uiterst onwaarschijnlijk -, onafhankelijkheid of aansluiting bij Albanië". Die waarschuwing hebben wij toen reeds laten horen; die oplossing hebben wij toen gesuggereerd, al zal ze nu helaas te laat komen. Hij schreef toen ook : "Militaire acties hebben maar zin als ze tot een politieke oplossing leiden. Daarom moet er een uitgewerkt vredesplan komen. Als dit wordt aanvaard, kan een

groot Europees Marshallplan worden gestart voor de wederopbouw van de nieuwe republieken". Wat is op lange termijn onze visie op de Kosovo-crisis ? De mensen die er zijn verdreven, moeten opnieuw de mogelijkheid krijgen om terug te keren naar hun geboorteland om daar, al dan niet beschermd door de NAVO of de VN, hun land herop te bouwen in volledige onafhankelijkheid van Servië. In dat verband zijn wij het dan ook grondig oneens met de vijfde eis die door de NAVO wordt gesteld voor vrede, met name dat in Kosovo opnieuw een multi-etnische staat tot stand moet worden gebracht. De Kosovaren willen helemaal niet meer samenleven met de Serviërs. Zo stilaan zou toch ook duidelijk mogen zijn dat de Serviërs niet in een staat willen leven met de Kosovaren. Wat doet het Westen ? Het eist dat opnieuw een multi-etnisch Kosovo tot stand zou worden gebracht. Men kan zich toch afvragen of wij niet stilaan geleerd zouden moeten zijn door wat is gebeurd in Kosovo en in Bosnië.

Wij zijn van mening dat wanneer een langdurige vrede tot stand zal moeten worden gebracht, Rusland daarin een cruciale rol zal moeten spelen. Wij zijn bijzonder geïnteresseerd in de ideeën die hierover door Jevgeni Primakov werden geuit aan de onderhandelings tafel in Belgrado. Hij stelde namelijk voor om Kosovo op te delen. Wij kunnen alleen vaststellen dat Rambouillet dood is. Ik denk niet dat iemand nog ernstig gelooft dat de voorstellen die daarin waren vervat, namelijk verregaande autonomie voor Kosovo binnen Servië en een referendum binnen de drie jaren, nog mogelijk zijn na de vreselijke oorlogsgewelens. Niet enkel Rusland heeft een dergelijke oplossing gesuggereerd, ook in de VS - zeer merkwaardig, want zij zijn de grootste verdedigers van alle vormen van bestaande grenzen en territoriale integriteit - duiken nu mensen op die suggereren dat een opdeling van Kosovo inderdaad misschien de beste oplossing zou zijn. Onder andere gewezen minister van Defensie en CIA-directeur James Schlesinger en hoofdredacteur William Highland van het toonaangevende blad inzake buitenlandse zaken *Foreign Affairs* zeggen dat opdeling van Kosovo misschien wel de beste oplossing is.

Volgens ons komt het Europa en België toe deze logica te volgen. Waarom zou het Servische absolute vasthouden aan de territoriale integriteit van Joegoslavië onredelijk zijn wanneer wij zelf principieel en dogmatisch vasthouden aan de territoriale integriteit van Kosovo ? Het Duitse voorstel dat hier

reeds werd vermeld, is interessant om een voorlopige vrede te bewerkstelligen, maar het is geen definitieve politieke oplossing. Een multi-etnisch Bosnië en een Joegoslavië of Servië dat zijn territoriale aanspraken op Kosovo of delen daarvan blijvend laat gelden, zal nooit vrede kennen, zal nooit een democratische staat kunnen zijn, zal alleen een militaire staat kunnen zijn die permanent moet worden beschermd en gereguleerd door de NAVO of de VN. Ondertussen zitten wij op de Balkan met een catastrofaal vluchtelingenprobleem. België zou daar, naar ik hoor, in een eerste fase reeds 1 200 mensen van willen opnemen en later misschien nog meer. Daarbij mogen wij niet vergeten dat er naar schatting reeds 15 000 Kosovaren in België verblijven. Er duiken nu allerlei initiatieven op om deze vluchtelingen hier op te vangen. Van een aantal van deze initiatieven, hoe goed bedoeld ook, zou men de opportuniteit toch in twijfel kunnen trekken. Ik denk dan aan de noodnummers voor Kosovo die heel wat reacties krijgen, de oproepen van verschillende gemeenten om vluchtelingen op te vangen in privé-woningen en zo meer. Het nut van dergelijke initiatieven, hoe goed bedoeld ook, kan worden betwijfeld. Het vluchtelingenprobleem moet immers globaal en op regeringsniveau worden aangepakt; het is niet het probleem van de mensen in de straat.

De voornaamste vraag die men zich in dit verband moet stellen, luidt in wiens belang het is dat honderdduizenden Kosovaren, of zelfs slechts een deel daarvan, worden weggebracht uit de Balkan om dan weer te worden opgesplitst tussen verschillende westerse landen, en vervolgens weer worden opgesplitst en verdeeld over privé-gezinnen, staatsinstellingen en wat de VS betreft, zelfs militaire basissen, tot in Cuba. In wiens belang kan dit zijn ? Dit is in niemands belang : niet in het belang van de vluchtelingen die niet vragen om ver van hun geboorteland te worden weggevoerd, noch in dat van het westen dat - laten wij eerlijk zijn - weer het risico loopt een vluchtelingenprobleem te zien omslaan in een immigratieprobleem. De vluchtelingen dienen niet te worden verspreid over België, Duitsland en zo meer, maar worden best opgevangen in een land dat de meesten van hen zelfs ten dele als hun moederland beschouwen : Albanië. Albanië is arm en heeft niet de middelen om de opvang van deze vluchtelingen behoorlijk te verzorgen, dus moet Europa, moet het Westen, hen die hulp bezorgen. Wij moeten hen financieel ondersteunen. Laat mij toe te zeggen dat de huidige

steun die België geeft voor de opvang van vluchtelingen in Macedonië en Albanië, met name tweehonderd of driehonderd miljoen frank, lachwekkend laag is in verhouding tot de omvang van de humanitaire catastrofe. Dit is lachwekkend laag in vergelijking met de militaire middelen die worden besteed. Dit is zelfs laag in vergelijking met de kosten die vluchtelingenopvang in ons eigen land en in het Westen teweeg zouden brengen. Daarom is ons standpunt dienaangaande duidelijk: de steun die België verleent aan opvang van de vluchtelingen in Albanië en in Macedonië moet niet worden verdubbeld of verdriedubbeld, maar vertienvoudigd om werkelijk een optimaal niveau van opvang van die mensen te kunnen garanderen.

In dat verband steunen wij de regeringsbeslissing om genietroepen te sturen om woningen voor de vluchtelingen op te trekken, met name het project *Alba Lodge*. Wij steunen ook het sturen van de paracommando's in het kader van de bescherming van deze vluchtelingen.

Tot slot waarschuwen wij voor een mogelijke sluipende besluitvorming, een mogelijke sluipende aangroei van het militaire engagement van België in de oorlog van Kosovo die uiteindelijk, gewild of ongewild, tot het inzetten van grondtroepen zou kunnen leiden. Wij verwelkomen in dat verband trouwens de uitnodiging van de regering om deel te nemen aan informeel overleg, ook na de ontbinding van beide kamers. Ons standpunt inzake grondtroepen is duidelijk: er kunnen geen grondtroepen worden gestuurd, er kan op de grond geen militair engagement worden aangegaan tot er een politieke oplossing is. De enige politieke oplossing die op lange termijn haalbaar is en die zowel voor Serven als Kosovaren aanvaardbaar is, is de opdeling van Kosovo.

De heer **Jean-Pol Henry**, voorzitter: De heer Hugo Van Dienderen heeft het woord.

De heer **Hugo Van Dienderen** (ECOLO-AGALEV): Dames en heren voorzitters, leden van de regering, collega's, vooraf wens ik twee formele opmerkingen te maken.

Ten eerste, wij betreuren de *black-out* van de drie voorbije weken. Wij verkeren in oorlog en het parlement is onvoldoende geïnformeerd. Nu wordt er, volgens de woorden van de eerste minister, een informele vergadering gehouden. U hebt die woorden gebruikt, mijnheer de eerste minister.

Eerste minister **Dehaene**: Ik heb die woorden gebruikt voor het geval er informatie moet worden verstrekt of overleg moet worden gepleegd na de ontbinding van Kamer en Senaat.

De heer **Hugo Van Dienderen** (ECOLO-AGALEV): U hebt gezegd: "Een informele vergadering, zoals nu".

Eerste minister **Dehaene**: Och ja, in de huidige samenstelling. Gaat u zo blijven voortdoen?

De heer **Hugo Van Dienderen** (ECOLO-AGALEV): Mijnheer de eerste minister, het gaat hier over een heel belangrijke materie en wij kunnen hierin geen positie kiezen. Wij kunnen geen motie indienen en dan lijkt dit inderdaad op wat u een "informele vergadering" noemt.

Wij steunen het voorstel van collega Erdman en vragen ook dat de voorzitters van Kamer en Senaat het nodige zouden doen om, na de ontbinding van de Kamers, verdere gesprekken te houden over de ontwikkelingen in Kosovo.

Volgens ons moeten de uittreedende parlementsleden, en niet de hoofdkwartieren van de politieke partijen, daarbij worden betrokken.

Ten tweede, een van de grote slachtoffers in deze oorlog is ongetwijfeld de objectiviteit van de berichtgeving. De persbond heeft terecht gewaarschuwd voor het feit dat hij, en zijn leden-journalisten, niet bij machte zijn om de bronnen en de berichten na te gaan.

Collega's, we zijn er allemaal van overtuigd dat de Servische staatsradio en -televisie een loopje nemen met de waarheid, maar de wetenschappelijke analyses over de manier waarop de Amerikanen bij diverse conflicten de publieke opinie hebben misleid, doen eveneens vragen rijzen over de objectiviteit van de berichten van de NAVO die bepaalde belangrijke acties en stappen moeten verantwoorden.

Dit waren mijn twee voorafgaandelijke opmerkingen.

Wij doen ons best om enige objectiviteit te betrachten, om overal informatie aan te boren, maar ook voor de parlementsleden is dit erg moeilijk.

Mijnheer de eerste minister, ik wil mij ook aansluiten bij het Duitse voorstel. Ik heb dat gisteren, van in de ochtend, al gevolgd omdat ik via e-mail de eerste krachtlijnen daarvan had toegekregen. In het middagnieuws werd dat bevestigd. In het avondnieuws werd dat voorstel ernstig geanalyseerd. Ik was

daarover, net zoals collega Van der Maelen, heel erg verheugd. Eindelijk kwam er een beetje licht in de duisternis van de Balkan. Wanneer ik u vanmorgen echter op de radio hoorde, bleef daarvan niet veel meer over. Ik heb u horen zeggen dat het een papiertje en geen plan is.

Eerste minister **Dehaene**: Ik heb alleen gezegd dat er geen formeel Duits plan op tafel heeft gelegen.

Ik raad u bovendien aan het verslag, dat ik te uwer beschikking heb gesteld, van de vergadering van gisteren te nemen, daar het Duitse voorstel naast te leggen en mij te zeggen wat het verschil is.

De heer **Hugo Van Dienderen** (ECOLO-AGALEV): Collega Van der Maelen heeft het verschil tussen het NAVO-standpunt totnogtoe, en het Duitse voorstel grondig geanalyseerd.

Eerste minister **Dehaene**: Ik heb niet gesproken over het NAVO-standpunt. Ik heb u gezegd het verslag van de vergadering van gisteren te lezen.

De heer **Hugo Van Dienderen** (ECOLO-AGALEV): Collega Van der Maelen heeft heel duidelijk gezegd dat het Duitse voorstel de diplomatieke kaart en de VN-kaart trekt en dat we daarmee de NAVO, of degene die het alleen voor het zeggen heeft, achterlaten.

Eerste minister **Dehaene**: Wel, wat hebben we gisteren anders gedaan?

De heer **Hugo Van Dienderen** (ECOLO-AGALEV): Ik betreur dus dat u niet alleen vanmorgen in de radio maar ook in deze vergadering veel minder duidelijk bent dan een van uw coalitie-partners die duidelijk zijn hoop op dit Duitse voorstel heeft gesteld.

Mijnheer de eerste minister, ik heb een hypothese over die afzwakkende woorden. Dit heeft ook te maken met een element dat collega Van der Maelen in het debat heeft gebracht. Hij heeft het gevoelen dat totnogtoe de positie van de Amerikanen al te dwingend is en dat de Amerikanen naar de zijlijn worden geschoven.

Welnu, mijnheer de eerste minister, toen ik u hoorde dacht ik dat u, op een of andere manier, van Amerikaanse zijde een seintje had gekregen met de vraag het Duitse voorstel kalm en rustig te houden en te proberen het onder de mat te schuiven. Voor de Amerikanen is dit immers niet aanvaardbaar want er zijn enorme verschillen tussen dat Duitse voorstel en de Amerikaanse positie.

De Amerikanen hebben Rambouillet doen mislukken door aan de Serviërs te zeggen dat het voorstel te nemen of te

laten was. Wat meer is, u gaat aanvaarden dat de NAVO, en alleen de NAVO, de veiligheid in Kosovo zal garanderen. Welnu, zoals collega Van der Maelen het heeft gezegd, het Duitse voorstel is terzake veel opener. Het voorziet heel uitdrukkelijk in een internationale troepenmacht, een grote rol voor Rusland en een rol, dat voeg ik er dan aan toe zoals een KUL-professor gisteravond in het programma *Terzake* zei, voor landen uit het zuiden, zoals India.

Ik wens dit terloops te zeggen aan die collega's die hier beweren dat de hele wereld achter het NAVO-optreden staat, maar niets is minder waar. In het zuiden van deze planeet wordt sterk afstand genomen van de eenzijdige NAVO-beslissing.

Duitsland biedt precies een opening om daarbij meer landen te betrekken, ook neutrale landen uit Europa. U zegt dat de niet-NAVO-lidstaten van de Europese Unie het NAVO-optreden steunen. Waarom mag de NAVO dan het luchtruim van Oostenrijk niet gebruiken? Is dat de solidariteit van deze EU-partner? Ik denk dat het een goed gegeven is dat een land zoals Oostenrijk in zo'n Duits plan een serieuze rol kan spelen.

Inzake de vluchtelingen hebt u preciseringen gegeven die mij enigszins geruststellen. U hebt een duidelijk onderscheid gemaakt en u speelt daardoor in op de vragen en de problemen van de humanitaire organisaties die duidelijk hebben gezegd dat de Verenigde Naties de leiding van de vluchtelingenopvang moeten nemen.

Ik wil hier toch even een ernstig gevaar aanstippen, mijnheer de eerste minister. Ik heb op de beelden over de vluchtelingenstromen geen jonge mannen gezien, op een uitzondering na, namelijk toen UCK-militairen ze uit de konvoien haalden. Er wordt dus zwaar gerekruteerd. Wellicht zal ook in die vluchtelingenkampen zwaar gerekruteerd worden. Het is niet ondenkbeeldig dat, vanuit die vluchtelingenkampen, operaties op het grondgebied van Kosovo worden opgezet. Wat gaat de NAVO dan doen?

Mijnheer de eerste minister, als het waar is dat onze militairen daar alleen maar die kampen gaan oprichten, dan moeten ze ook terugkomen als die kampen er staan en als de VN en humanitaire organisaties de taak hebben overgenomen. Ik neem aan dat dit geen maanden duurt; dat is een kwestie van enkele dagen.

Ik wens ook nog over de bombardementen te spreken. Collega Van der Maelen zegt enerzijds dat hij daarmee niet

direct problemen heeft, maar anderzijds voert hij toch een hele reeks argumenten aan om duidelijk te maken dat met die bombardementen moet worden gestopt want dat ze heel nadelig zijn.

Er is niet alleen de onrust in de naburige landen, er is ook Rusland. Er is inderdaad een nieuwe toenadering tussen Rusland en China en terzake wordt de wereld er dus duidelijk veel gevaarlijker op, ook door die bombardementen.

Slechts twee tot drie jaar geleden manifesteerden er 300 000 mensen door de straten van Belgrado tegen Milosevic en nu staan ze als één man achter hem.

Op sommige ogenblikken ging het in Servië democratischer toe dan in Kroatië, waren er meer mogelijkheden voor de vrije pers dan in Kroatië. Dit is nu allemaal voorbij en dit is te danken aan de NAVO-bombardementen.

Ik kom tot het laatste punt, namelijk een pleidooi om niet te demoniseren. Als we de diplomatieke kaart van Duitsland ernstig willen nemen, dan moeten we stoppen de partijen in de absoluut goede en de absoluut slechte te verdelen, want dat is toch een beetje wat nu gebeurt.

Ik lees dat een Balkankenner, Mon Detrez, zegt dat wat Milosovic doet, elke leider in de Balkan doet. Hij heeft gelijk, want er zijn leiders die het al gedaan hebben. Tudjman heeft met zijn militairen 100 000 Serviërs uit de Krajina verjaagd. Vanuit de lucht werd hij ondersteund door de Amerikanen. Dit is eveneens etnische zuivering. Wie heeft het UCK ondersteund, bewapend en heeft ervoor gezorgd dat wapens vanuit het buurland Albanië, zonder de minste hindernis in handen van het UCK konden komen? Is de strategie van het UCK niet terreuraanslagen plegen tegen Serviërs, om op die manier de Serviërs te provoceren en zware klappen terug te krijgen van de Serviërs? Het zijn inderdaad geen lieverds, precies zoals de Kosovaren van het UCK dat al evenmin zijn.

Er is hier gevraagd naar informatie. Er is wel een interessante bron van informatie die mijns inziens nogal waarheidsgetrouw is, met name het rapport van de Verenigde Naties over die kwestie. In dat rapport wordt gezegd dat Serviërs beestigheden hebben uitgehaald tegenover de bevolking. Sinds de oprichting van het UCK zijn er 2 000 doden gevallen. Dat is juist. Hetzelfde VN-rapport stelt dat ook het UCK voor dergelijke dingen verantwoordelijk is. De Amerikanen kiezen die kaart. Ze kiezen die kaart ten onrechte.

Collega's, ik kom tot mijn besluit. In de eerste plaats hoop ik dat de eerste minister, even sterk als de heer Van der Maelen, aan het Duitse voorstel zijn steun zal verlenen. Dit lijkt mij een uitstapscenario uit die zinloze en uitzichtloze bombardementen.

In de tweede plaats - ik vervoeg daarmee andere collega's -, hoop ik dat de regering die zeer krenterig optreedt tegenover de vluchtelingen, een voorbeeld zal nemen aan de solidariteit van de bevolking.

M. Jean-Pol Henry, président : La parole est à M. Pierre Jonckheer.

M. Pierre Jonckheer (ECOLO-AGALEV - Sénat) : Mesdames les présidentes, messieurs les présidents, monsieur le premier ministre, messieurs les ministres, pour Ecolo, je souhaiterais vous faire part des réflexions et des questions suivantes.

D'abord, comme certains l'ont déjà déclaré, je pense qu'il n'y a pas matière ici à faire de la polémique électorale. Tous les partis démocratiques sont évidemment d'accord sur la nature du régime Milosovic et le premier ministre a eu raison de dire dans son introduction qu'il convenait de ne pas renverser les responsabilités, ainsi qu'on le lit dans une certaine presse.

Cela étant, je pense que nous devons à la vérité historique et à la rigueur politique et intellectuelle de reconnaître que, lors des accords de Dayton, on a plié devant Milosovic, devant son diktat lorsqu'il refusait que l'on discute du Kosovo. Nous devons à la rigueur intellectuelle et à la vérité historique d'avouer le fait que la diplomatie occidentale n'a pas soutenu autant qu'il l'eût fallu les efforts d'Ibrahim Rugova qui, dès le début des années 90, a prophétisé avec justesse, malheureusement, ce qui se produirait au Kosovo sans intervention réalisée à temps. D'ailleurs, voici une quinzaine de jours, le journal "Le Monde" a republié un texte que j'invite chacun à relire.

Je pense que nous avons donc perdu quatre à cinq ans dans la gestion de ce conflit dans les Balkans. Lorsque certains de mes collègues disent être émus ou que la population est émue parce que, pour la première fois, la guerre est aux portes de l'Europe, je souhaite rappeler, modestement et sans vouloir donner de leçon à quiconque, que le conflit en Bosnie a représenté un minimum de 500 000 réfugiés et de 200 000 morts, impossibles à dénombrer avec exactitude vu leur grand nombre. Quant à la conclusion de la situation en Bosnie, nous en sommes à

une partition ethnique de fait de la Bosnie et à un taux de retour des réfugiés inférieur à 20%.

Tout cela doit aussi mener à une certaine modestie dans l'évaluation des actions entreprises jusqu'ici, tout en indiquant clairement que la responsabilité première et entière des massacres et des déportations qui ont lieu actuellement au Kosovo relèvent du gouvernement Milosevic.

Dans le deuxième point de mon introduction, je ne me montrerai d'accord ni avec le gouvernement ni avec les libéraux : nous continuons à dire qu'il faut reconnaître, parce que cela pose des questions pour le futur, qu'il n'existe actuellement pas de base en droit international à l'action des troupes de l'OTAN. La dernière résolution du Conseil de sécurité 1199, de septembre 1998, dans son paragraphe 16, prévoit explicitement que, si les dispositions de cette résolution ne sont pas respectées, ce qui fut le cas, le Conseil de sécurité devait se ressaisir de la question et décider des actions futures en tant que Conseil.

Cela dit, monsieur le premier ministre, le 24 mars, au Parlement, lorsque le vice-premier ministre Poncelet est venu exprimer, devant la Chambre puis devant le Sénat, la position du gouvernement, ECOLO tant à la Chambre qu'au Sénat a soutenu cette position, donc la nécessité d'une intervention militaire en appui à un processus diplomatique. Depuis lors, trois semaines se sont passées et il faut bien constater que ne sont pas atteints les deux objectifs annoncés par le ministre Poncelet, les deux objectifs annoncés aussi par la communauté internationale, à savoir, d'une part, un retour à la table de négociations de Rambouillet et, d'autre part, la protection des populations civiles.

C'est ce qui justifie précisément l'évolution des positions politiques que vous avez mentionnées dans votre introduction. Sur ce point, et puisqu'il est beaucoup question à la fois du texte du Conseil européen et du texte de la présidence allemande, comme j'ai le privilège d'intervenir l'un des derniers, j'ai pu effectivement lire le texte que vous nous avez distribué ce matin, dont nous n'avions pas connaissance avant cette séance.

Au point 3 de cette déclaration, un point essentiel, les cinq conditions que vous avez rappelées sont énumérées; il fait clairement apparaître qu'il existe plus qu'une nuance entre la proposition faite par le gouvernement de M. Schröder et Fischer et la position du Conseil européen.

En effet, le point 3, dans sa version française, indique qu'il faut que le président Milosevic et son régime acceptent les cinq conditions sans restriction. Dans ce cas, cela permettrait une suspension des mesures militaires de l'OTAN et ouvrirait la voie vers une solution pacifique. Il est clair que, si les cinq conditions sont remplies, d'emblée, la voie pacifique est ouverte. On ne voit pas très bien comment l'OTAN maintiendrait des frappes aériennes alors qu'une force militaire internationale serait, par exemple, déployée, ce qui constitue une des cinq conditions.

De ce point de vue, la proposition déposée par le gouvernement de M. Schröder et de M. Fischer reprenait effectivement ces cinq conditions sur lesquelles un accord semble formé, y compris avec les Russes vu que cela a été discuté pour préparer une réunion du G8 auquel les Russes participent. La proposition allemande prévoit effectivement une résolution du Conseil de sécurité.

Mais que dit le texte de la présidence allemande ? Sur base de la résolution du Conseil de sécurité, une fois celle-ci adoptée - et elle reprend les cinq conditions que vous avez vous-même indiquées - la mise en oeuvre concrète de ses dispositions est que si les Serbes arrêtent les massacres et commencent à retirer leurs troupes du Kosovo, l'OTAN pourrait suspendre ses frappes aériennes, d'abord pour 24 heures. Si le retrait se poursuit dans une durée à déterminer par le Conseil de sécurité, l'OTAN devrait alors "suspendre durablement ses frappes". C'est le texte même.

Vous savez donc mieux que moi, monsieur le premier ministre, que, dans un processus diplomatique aussi délicat que celui que nous connaissons actuellement, tous les mots comptent et le calendrier est extrêmement important. Il est dit, comme l'a encore rappelé M. Busquin, que la solution politique doit nécessairement passer par un accord de paix, même si nous estimons que M. Milosevic devrait se trouver devant le Tribunal pénal international; vous ne pouvez peut-être pas le dire, mais moi, je puis le dire en tant que parlementaire. Néanmoins, c'est avec lui que nous devons signer un accord de paix. Il convient pourtant que chaque partie, quel que soit son caractère abject, puisse sauver la face dans un processus diplomatique.

C'est ce que permet la proposition allemande. Hier soir encore, nous avons entendu qu'elle n'avait même pas été discutée au Conseil européen; c'est

extraordinaire : il s'agit quand même d'une proposition de la présidence de l'Union. J'imagine qu'elle a pourtant été discutée informellement faute de l'avoir été formellement. Que lit-on ce matin dans la presse américaine et britannique ? Que les Etats-Unis d'Amérique et le Royaume-Uni sont réticents vis-à-vis de cette proposition.

Je crois donc que, pour l'évolution du débat politique futur, dans les heures et les jours qui viennent, il convient certainement vis-à-vis du gouvernement serbe de tenir un langage d'unanimité, mais aussi, entre alliés, de faire savoir quels sont nos points de divergence pour une meilleure résolution politique du conflit.

Cela m'amène à ajouter, monsieur le premier ministre, qu'il est imprudent de dire que les paracommandos envoyés en Albanie n'auront pas d'autre opération militaire à effectuer que celle de protéger les frontières albanaises et les réfugiés en Albanie. Il ne faut pas se mentir à soi-même. La presse anglo-américaine de qualité est généralement bien informée et il est évident que le débat à Washington est actuellement de savoir si oui ou non des forces militaires seront envoyées au sol. Il s'agit même d'un débat de politique intérieure entre les différents candidats à la présidence des Etats-Unis d'Amérique. Par conséquent, dans le processus diplomatique, la proposition de la présidence allemande me paraît très importante : non seulement elle remet l'ONU et les Russes dans le jeu, comme le fait le Conseil européen, mais elle donne un signal diplomatique supplémentaire à Milosevic. S'il le refuse, c'est la destruction totale de son pays ou on risque un enlèvement militaire car il ne faut pas sous-estimer les capacités de réaction de l'armée yougoslave. Il faut donc soutenir la proposition allemande qui est une nouvelle ouverture diplomatique. S'il n'y a pas d'accord, il faut se préparer à des phases supplémentaires plus efficaces. Si c'est le cas, il faudra organiser un débat préalable au parlement.

Je conclus rapidement, monsieur le premier ministre, monsieur le ministre des Affaires étrangères, monsieur le ministre de la Défense, à propos du sommet de Washington. Il est extrêmement important qu'il n'y ait pas d'accord politique visant à ce que l'OTAN devienne la force de sécurité européenne avec des zones hors mission et sans mandat de l'ONU. Ce débat est en cours actuellement dans une série

d'enceintes et des rapports parlementaires de l'UEO en font foi. Il nous faut une architecture européenne de sécurité où c'est l'Union européenne qui prendra ses propres responsabilités.

A propos des réfugiés enfin, il faut absolument soutenir la proposition du HCR qui suggère que les Kosovars albanais situés en ce moment sur le territoire belge et les 1200 qui sont annoncés aient droit au statut de réfugiés de la Convention de Genève. Celle-ci dit explicitement que si la situation dans les pays d'origine s'améliore, ce statut n'est pas nécessairement permanent. Si on ne veut pas se mettre d'accord à ce sujet, il faut à tout le moins accorder un statut temporaire à tous les Kosovars, qu'ils soient arrivés avant ou après mars 1999.

De heer **Jean-Pol Henry**, voorzitter :  
De heer Bert Anciaux heeft het woord.

De heer **Bert Anciaux** (VU - Senaat) : Dames en heren voorzitters, mijnheer de eerste minister, heren ministers, met enige schroom neem ik het woord, omdat wij als politici de laatste weken meer in beslag werden genomen door de nakende verkiezingen dan door de oorlog in Kosovo, waarin België via de NAVO is betrokken. Ik bepleit het voorstel van Philippe Maystadt, die voorstander is van een betere communicatie met de bevolking hieromtrent. Deze zou anders kunnen verlopen dan wat vandaag te horen en te zien is op radio en televisie. Een grijnzende Amerikaan rapporteert over de bombardementen alsof het om Paasklokken gaat. Op basis van de buitenlandse politiek van de regering kan het parlement wel debatteren, maar dit debat heeft geen reële beslissingsmacht, wat ik betreurt.

Het eerste punt dat ik naar voren wil brengen, is het probleem van de vluchtelingen. Ik heb hieromtrent zes vragen. De eerste betreft de financiële hulp die de regering heeft gepland in het kader van de Europese afspraken. Deze zou tweehonderd miljoen bedragen. Dit lijkt ons werkelijk een peulschil te zijn, onaanvaardbaar in vergelijking met de financiële middelen die aan het militaire optreden worden besteed. De tweede betreft Albanië. Dit is een ontwikkelingsland in het hart van Europa. Ontwikkelingshulp en economische hulp zijn er absoluut noodzakelijk, maar we stellen vast dat dit land op de lijst van staatssecretaris Moreels niet geboekstaafd staat als een land waar een partnership wordt mee afgesloten. De derde gaat over de vluchtelingen. Deze ter plaatse houden kan wel een gezond principe zijn, maar de indruk mag niet worden gewekt dat het Westen geen

hulp wil bieden. De grens aan de feitelijke opvangcapaciteit van Macedonië en Albanië wordt vandaag al ruimschoots bereikt. Belangrijk is dat de regering snel concreet werk maakt van het B-statuuut waar iedereen over spreekt en niet alles laat afhangen van Europese afspraken die nog moeten worden gemaakt.

Tot slot wil ik nog het volgende zeggen : de opvang van 1200 Kosovaren in ons land betekent hetzelfde aantal als in de jaren 1995, 1996 en 1997. De volgende cijfers komen van minister Van den Bossche : in 1995 waren er 1040 Kosovaarse asielaanvragen; in 1996, 1402, in 1997 waren er 1037 en in 1998 loop het op tot 5626. Dan is het onaanvaardbaar dat men nu een opvang van 1200 Kosovaren voorziet. Vorig jaar waren er 6000 aanvragen en in januari en februari van dit jaar reeds 1200.

Wat het conflict zelf betreft, wil ik allereerst de hypocrisie die men internationaal vaststelt, aan de kaak stellen. Er bestaat een verschil tussen het jarenlang verwaarlozen van de Kosovaarse problematiek enerzijds en het krachtadig optreden nu, anderzijds. Optreden was natuurlijk wel noodzakelijk. Op 24 maart kon men nog niet spreken van een genocide, vandaag misschien ook nog niet, maar op zijn minst werd duidelijk dat onaanvaardbare schendingen van mensenrechten op massale schaal plaatsvonden, gepleegd door Serviërs in Kosovo. Er werden, eveneens massaal, etnische zuiveringen in Kosovo uitgevoerd. Vanzelfsprekend moest iets worden ondernomen. Maar we zijn van oordeel dat dit moet passen in een democratisch gelegitimeerde wereldorde en rechtsstaat. Zowel in de Kamer als in de Senaat heeft de Volksunie op 25 maart zich uitdrukkelijk gedistancieerd van het optreden van de NAVO. We vinden dat de Volksunie hier nog steeds een belangrijke rol kan spelen. We wensen hier geen spel meerderheid/oppositie van te maken. Als partij zijn we redelijk onzeker over de situatie en hebben we geen waarheid te poneren. We zijn pacifist, maar niet naïef. Militaire middelen gebruiken voor politieke doeleinden is soms noodzakelijk. Wel hebben we vragen over de NAVO-bombardementen. Vandaag wordt gezegd dat deze bombardementen mogelijk een werk van lange adem zullen zijn. Wat is het resultaat ? De etnische zuiveringen zijn nog niet gestopt. Voor de bombardementen waren er reeds 250 000 vluchtelingen, maar de zuiveringen zijn sindsdien niet

opgehouden. De politieke situatie in Servië is er niet op vereenvoudigd : de interne oppositie tegen Milosevic is vrijwel verdwenen. Dit zijn vaststellingen.

De situatie in Rusland, en ik verwijs graag naar de uitspraken van de minister van Buitenlandse Zaken over Rusland, is evenmin vereenvoudigd : de democratische krachten zouden er wel eens in de minderheid kunnen worden gesteld. Dit is enkel een vaststelling.

Wat moet er gebeuren ? Er moet aan een politieke oplossing worden gewerkt. Moeten de bombardementen worden voortgezet ? Dit is een moeilijke vraag. Het stoppen zou een geschenk betekenen voor Milosevic en evenmin de etnische zuiveringen stoppen. De bombardementen stoppen kan dus waarschijnlijk niet. Zelfs Duitsland beaamt dit. Maar wat brengt ons het voortzetten ervan ? Door de gekozen strategie, rest enkel nog de keuze tussen pest en cholera.

Wat gebeurt er met de militaire grondtroepen - en niet de internationale vredesmacht - als verdere uitbreiding van de oorlog ? Een lange uitputtings-slag staat dan waarschijnlijk voor de deur, waarschijnlijk met onaanvaardbare spanningen voor Rusland als gevolg en een uitbreiding van het conflict naar Montenegro, Macedonië en Bosnië. Dit is evenmin een oplossing voor de vluchtelingen. We zeggen uitdrukkelijk, vandaag en ook na de ontbinding van het parlement, dat overleg prima is. Maar we zullen niet aanvaarden dat grondtroepen als militair instrument worden ingezet. We geloven immers niet dat dit een oplossing zou betekenen. Evenmin mag het een stap-voor-stap politiek betekenen in de richting van het inschakelen van grondtroepen. Naast de twaalfduizend manschappen die nu in Macedonië aanwezig zijn, mogen de achttien duizend daar niet onder vallen. Stuur die zeshonderdvijftig para's in het kader van de achttien duizend naar Albanië onder UNO-mandaat. Zo niet wordt het een stap in de richting van het inzetten van NAVO-grondtroepen. Dit zou onder meer Rusland zeer erg sarren.

Mijn conclusies zijn de volgende.

Ten eerste, militaire actie moet in een nieuwe context worden geplaatst, via de VN of de OVSE. De NAVO biedt hier geen oplossing, zeker niet in de huidige politieke context.

Ten tweede, de vluchtelingen moeten de mogelijkheid krijgen terug te keren naar Kosovo. Bijgevolg moeten ze hun recht op zelfbeschikking kunnen opnemen en uitvoeren.

Ten derde, terugkeer kan enkel door het installeren van een internationale vredesmacht waaraan ook Rusland participeert. Misschien kan dit in NAVO-verband, maar dan onder UNO-mandaat. Dat heeft de minister ook gezegd. Dit lijkt me het te volgen denkspoor. Rusland en ook andere landen moeten hieraan kunnen participeren. Het samenleven van Balkanvolkeren kan enkel binnen een grotere internationale context. In die zin moet de Europese Unie een ernstige inspanning doen om een politieke regeling uit te werken, naast de militaire stok achter de deur, en ook Servië tot redelijkheid dwingen.

Niemand heeft de waarheid in pacht en kan zeggen dat zijn voorstel het enige juiste is. Het Duitse voorstel is voor een stuk gelijklopend met het onze. Er zijn andere voorstellen mogelijk. Maar in ieder geval hebben duizenden Kosovaren en Serviërs die niets te maken hebben met de oorlogszuchtige houding van Milosevic, recht op een oplossing. De NAVO lijkt hiervoor niet veel oog te hebben.

**M. Jean-Pol Henry, président :** La parole est au premier ministre.

**M. Dehaene, premier ministre :** A certaines questions précises qui ont été posées, le ministre des Affaires étrangères pourra vous répondre au sujet des informations dont nous disposons quant aux réalités sur le terrain, ainsi que sur la problématique du statut envisagé lors des négociations de Rambouillet. Le ministre de la Défense vous donnera des éléments concernant l'armement dont disposent les troupes. Le ministre de l'Intérieur répondra aux questions sur le statut prévu pour les réfugiés.

Dames en heren voorzitters, ik ben het eens met de heer Anciaux wanneer hij zegt dat niemand de waarheid in pacht heeft. Tevens kan ik niet anders dan mij aansluiten bij de opmerking van de heer Jonckheer dat er al een oorlog in Bosnië is geweest en dat men bij de opmaak van het akkoord van Dayton niet heeft aangedrongen op een oplossing voor Kosovo. Wat dat laatste betreft, kan ik hem er alleen maar op wijzen dat hij daarmee enkel een oordeel achteraf uitspreekt. Bij de onderhandelingen in Dayton was het immers belangrijk om een akkoord over Bosnië rond te krijgen. Een evaluatie achteraf maken wanneer men weet wat er is gebeurd, is altijd ietwat gemakkelijk. De onderhandelaars in Dayton hebben zich - ik herhaal het - vooral toegespitst op een overeenkomst inzake Bosnië.

Uiteraard staan er hier menselijke waarden op het spel, waarmee de internationale gemeenschap niet kan laten sullen. Ik ben het eens met collega Eyskens wanneer hij onderstreept dat met deze oorlog niet direct een economisch belang gemoeid is. Maar er is wel sprake van een politiek belang, want een volledig gedestabiliseerde Balkan - kijk maar naar de geschiedenis van deze eeuw - brengt de politieke stabiliteit en veiligheid in Europa in gevaar. Men kan dus niet helemaal onverschillig staan tegenover de evolutie van de gebeurtenissen aldaar.

Ik zal, gelet op het gevorderde tijdstip, nog even kort ingaan op een aantal punten. Ten eerste, ik onderstreep nogmaals dat de troepen die naar Albanië werden gestuurd, een humanitaire opdracht hebben en geen enkele andere. Overigens kan men ze, gezien hun aard, niet beschouwen als een eerste deel van grondtroepen. Hun bewapening - de minister van Landsverdediging zal daar onmiddellijk meer uitleg over verstrekken - maakt dat onmogelijk.

Evenmin zullen zij - hiermee antwoord ik op een vraag van de heer Verhofstadt - automatisch worden ingezet als troepen die in geval van internationale interventiemacht moeten toezien op de implementatie van een akkoord. Alleszins moet daarover een nieuwe politieke beslissing worden genomen. Ik laat er geen enkel misverstand over bestaan : daarvan is in deze politieke beslissing geenszins sprake.

Ik ben er mij ook van bewust dat er na de ontbinding van het parlement misschien beslissingen moeten worden genomen waarvan het parlement in kennis moet worden gesteld. Als parenthesis, ik heb begrip voor de vraag van de heer Anciaux om het parlement inspraak te verlenen in dergelijke besluitvorming. Maar ik herinner hem eraan dat de Grondwet de bevoegdheden van de uitvoerende macht en van de wetgevende macht duidelijk heeft omschreven.

In ieder geval wensen wij dat de beslissingen die de uitvoerende macht in de periode van ontbinding moet nemen, minimaal door het Parlement worden getoetst. Vandaar dat ik graag bereid ben om in te gaan op de suggestie van de heer Erdman om samen met de voorzitters van Kamer en Senaat te overleggen over een - laat er geen misverstand over bestaan, mijnheer Van Dienderen - informele formule die daarvoor het best in aanmerking komt.

Men moet ervoor waken zich te laten opjagen, ook al heb ik begrip voor degenen die vraagtekens plaatsen bij het effect dat de acties sorteren. Ik moet eerlijk toegeven dat ik op de vraag "wat met degenen die nog in Kosovo blijven", geen antwoord heb.

Je n'ai pas de réponse, à l'heure actuelle, au sujet de l'existence éventuelle de plans d'intervention. J'ajouterai immédiatement que si vous allez dans cette voie, il devient facile de parler de corridor. Mais je crains qu'alors vous n'abordiez la problématique des troupes au sol qui doivent intervenir et se battre. Dès lors, je préfère être très prudent en la matière et mettre l'accent sur l'approche actuelle : celle des frappes aériennes.

Uit het verslag van de vergadering op Europees vlak gisteren dat u hebt ontvangen, kunt u minstens afleiden dat de Europese Unie - dat is de essentie van het Duitse voorstel - volledig zal meewerken aan het in een UNO-kader terugbrengen van deze problematiek, precies om onder meer Rusland de kans te bieden een rol te spelen in de totstandkoming van een oplossing. In ieder geval, de implementatie van welk akkoord ook zal steeds, zoals in Bosnië, op basis van het UNO-charter en binnen een door de UNO gegeven mandaat moeten gebeuren. Ik heb enkel bevestigd dat, verwijzend naar het debat naar aanleiding van het drama in Ruanda, de internationale troepenmacht die voor mij geen NAVO-troepenmacht hoeft te zijn, niet geïmproviseerd mag zijn, en erop aangedrongen dat daarvoor de NAVO-hoofdkwartieren worden gebruikt, zij het dat ook Russische en niet-NAVO troepen er deel van uitmaken. Dat is, mijns inziens, essentieel om de veiligheid van onze mensen te garanderen. Ook al was de operatie in Oost-Slavonië geslaagd, ik verheer u niet dat ik steeds mijn hart heb vastgehouden, omdat er daar geen sprake was van homogeniteit van commando en integratie van troepen, zoals dat wel het geval is wanneer men het NAVO-instrument kan gebruiken.

Wanneer ik daarstraks zei dat er geen Duits voorstel op tafel lag, dan bedoelde ik hiermee dat de Duitse voorzitter geen formeel voorstel heeft ingediend. Wij hadden wel kennis van een document dat rondcirculeerde en de discussie volgde ook de lijnen van de tekst. Om elk misverstand te vermijden, het document dat ik u heb bezorgd, werd opgesteld na een initiatief van het Duits voorzitterschap. Alleszins, gisteren was een belangrijk moment - vandaar dat ik erop stond dat de

parlementsleden over de tekst zouden beschikken - voor onder andere de rol die de Europese Unie samen met de Verenigde Naties kan spelen.

Mag ik ook waarschuwen voor het te gemakkelijk zwaaien met een of ander statuut voor Kosovo? Ik heb het hier niet over een administratief statuut van Kosovo in de overgangsfase, maar wel over een statuut van Kosovo in de toekomst. Kortom, wat wordt Kosovo? Wie spreekt over opdeling en onafhankelijkheid buiten de Joegoslavische republiek, speelt met vuur. Immers, de Balkan krioelt van de minderheden. Met dergelijk pleidooi brengt men een mechanisme van opsplitsing op gang en is men nog verder van huis.

Ik voeg daaraan toe dat - men stelt dat vast in Bosnië - eens de akkoorden ondertekend, de implementatie ervan een internationale aanwezigheid vereist.

Je profiteert van de gelegenheid om te rendre hommage aux soldats, dont certains retournent déjà pour la troisième ou la quatrième fois en Bosnie. Il faut avoir le réalisme de reconnaître que, pour maintenir la stabilité en Bosnie, nous risquons d'y rester longtemps. Et si, demain, se dégageait un accord au Kosovo, nous risquons aussi d'y rester longtemps. Il ne faut pas oublier que, dans certains endroits du monde, comme à Chypre par exemple, des soldats sont présents depuis trente ans. Au Liban, c'est pareil. Il faut donc tenir compte de cette situation.

Ik heb reeds gezegd dat ik het ermee eens ben dat wij de hulp aan de vluchtelingen, waarvoor op dit ogenblik 200 miljoen werd vrijgemaakt, nog zullen moeten opdrijven. Ik denk trouwens dat dit best in schijven gebeurt, zodanig dat wij de uitgaven systematisch kunnen plannen en wij achteraf niet moeten vaststellen dat een deel ongebruikt gebleven is.

Ik wens er de nadruk op te leggen dat binnen de hulp die door de Europese Unie wordt gegeven, 150 miljoen euro aan humanitaire hulp zal worden gespendeerd en 100 miljoen aan de regio. Dat betekent dat 100 miljoen wordt uitgetrokken voor projecten in Albanië, in Macedonië en voor mijn part zelfs in Montenegro, omdat deze landen inderdaad moeten worden geholpen, gezien de overlast waarmee ze worden geconfronteerd. Ik voeg hieraan toe dat wij wellicht zelfs nog iets verder zullen moeten gaan, want een aantal landen, zoals Bulgarije, lijden op dit ogenblik economisch enorm door wat in Kosovo gebeurt. Ook daar zullen wij hulp moeten bieden.

Vooraleer een aantal consideransen op langere termijn te formuleren, wens ik duidelijk te zeggen dat wij ons moeten engageren in de richting van het stabiliteitspact en geleidelijk aan moeten gaan invoeren wat onze veiligheid de laatste vijftig jaar heeft gewaarborgd, want anders zullen wij blijvend met dergelijke conflicten te kampen hebben.

Je voudrais terminer par deux points.

Premièrement, il s'agit d'une considération sur l'Union européenne. L'Union européenne, dans la problématique du Kosovo, a joué un rôle beaucoup plus central et beaucoup plus actif que dans les crises précédentes. Par exemple, à Rambouillet, il est évident que c'est à partir des pays de l'Union européenne que la dynamique s'est créée. Hier, il a clairement été démontré que l'Union européenne voulait jouer un rôle actif et prendre ses responsabilités. Je suis d'accord avec M. De Decker sur le fait que si nous avions déjà bénéficié de la mise en oeuvre du Traité d'Amsterdam, nous aurions sans doute encore pu être plus efficaces. C'est un encouragement pour avancer dans ce sens. Tout ceci constitue également un encouragement afin de poursuivre la discussion sur le concept stratégique de défense de l'Europe. Cela est d'ailleurs prévu à l'agenda du conseil de Cologne qui se tiendra début juin, mais aussi, entre autres, dans les textes de Saint-Malo et dans les initiatives prises par la présidence allemande à la suite de la présidence autrichienne. Nous allons poursuivre dans cette voie. De même, nous devons tenir compte de ce qui se passe ici lors des prochaines discussions au sommet de l'OTAN à Washington. Nous avons d'ailleurs insisté, hier soir, pour que ce soit moins une fête et plus une discussion de travail afin d'essayer de résoudre un certain nombre de problèmes. Il faut effectivement - je veux être clair et aussi réaliste - un concept européen. Il faut intégrer, à terme, l'Union de l'Europe occidentale dans l'Union européenne. Il faut élaborer le concept du pilier européen au sein de l'OTAN tel qu'il avait été décidé à Berlin. Mais, à moins que l'Europe ne soit prête à investir des milliards dans la logistique de défense, vous devez savoir qu'utiliser l'appareil OTAN au niveau de la logistique, signifie en grande partie utiliser de la logistique américaine. Une action européenne en termes de défense autonome sera donc possible. Mais contre une position fondamentale des Etats-Unis, vous n'allez pas utiliser ces instruments-là. Il faut être réaliste. Nous ne sommes pas prêts à investir les milliards nécessaires pour les satellites,

etc. Il faut éviter de tenir un discours un peu grandiloquent qui, au moment où il sera concrétisé, ne correspondra à aucune réalité parce que personne ne sera prêt à réaliser ces investissements.

Deuxièmement, il faut aussi être conscient - pour le moment, personne n'en parle, mais il faut quand même dire les choses comme elles sont - que l'effort que nous fournissons actuellement est un effort qui, budgétairement, est lourd, tant au niveau de l'Union européenne qu'à celui de chacun des Etats membres. L'effort qu'il faudra fournir demain pour la reconstruction le sera tout autant. Ce sera un effort européen. Il faudra tenir compte de nos engagements précédents. En effet, j'ai déjà été confronté à ce problème lors de ma visite éclair au Maroc, avec la question suivante: "Cela se fera-t-il au détriment des fonds Nord-Sud?" Il faudra donc être conscient du fait que nous nous trouverons alors devant les conséquences de ce qui se passe ici, maintenant, et des choix que nous avons à faire. Il est utile de le signifier clairement afin qu'il ne puisse pas être dit par après que nous ne le savions pas.

Je demanderais maintenant aux ministres respectifs de donner rapidement leur réponse aux questions que j'ai signalées.

De heer **Jean-Pol Henry**, voorzitter: De minister van Buitenlandse Zaken heeft het woord.

De heer **Derycke**, minister van Buitenlandse Zaken: Dames en heren, voorzitters, dames en heren, ik zal trachten een antwoord op de twee problemen te formuleren. In de eerste plaats is er de situatie in Kosovo. Daarnaast zal ik ingaan op een aantal diplomatieke elementen. Soms wordt opgemerkt dat het voorbarig is modellen uit te werken en aan diplomatie te doen zolang de oorlog niet is gestopt. Ik ben eerder de mening toegedaan dat het uitwerken van goede modellen conditioneel is om Servië over de meet te trekken.

Wat de toestand in Kosovo betreft heb ik gisterenavond het voorrecht gehad anderhalf uur te kunnen discussiëren met mevrouw Sadako Ogata, nadat zij een onderhoud had gehad met de secretaris-generaal van de NAVO en vooraleer zij Kofi Annan ontmoette. De informatie over de situatie in Kosovo vormde precies een van de discussiepunten. Sadako Ogata was zeer voorzichtig. Zij wees erop dat toen het UNHCR en een viertal dagen later het Internationale Rode Kruis uit Kosovo zijn weggetrokken, de toestand al bijzonder slecht was. De vluchtelingenorganisatie van de VN heeft haar devies

getrouw zijnde. Kosovo alleen verlaten omdat het niet meer mogelijk was er te werken. Op middellange termijn zag zij geen grote problemen wat de voeding betreft, maar indien de toestand weken zou aanslepen, zou de voedselbevoorrading wel in het gedrang kunnen komen. Dit is trouwens een van de problemen die maandag op de NAVO-raad werden besproken.

Het UNHCR had nog telefonische contacten met Kosovaren met wie werd samengewerkt in het kader van het vluchtelingenprobleem. De Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen was zeer voorzichtig om van een genocide te spreken. Volgens de informatie waarover zij beschikt, zijn er concentraties mogelijk in de steden en op het platteland in de bergen. Dat concentraties in de steden worden aangepakt, is evident aangezien er gisterennacht en vanmorgen weer massale deportaties uit de derde grootste stad van Kosovo richting Macedonië zijn vertrokken. Milosevic kiest daar zijn doel omdat het de bedoeling is op Macedonië politieke druk uit te oefenen. Dit is natuurlijk geen genocide, maar het opent wel een nieuw debat op het vlak van het internationaal volkerenrecht en het internationaal strafrecht om na te gaan in welke mate gedwongen massale deportatie van mensen juridisch kan worden benaderd.

Mevrouw Ogata onderstreept dat er zeker geweld wordt uitgeoefend tegen bepaalde Kosovaren, maar zij wil niet antwoorden op de vraag of er sprake is van voortgezet geweld met de uitdrukkelijke bedoeling de Kosovaren uit te moorden. Zij tracht in de plaats met Milosevic met een beetje gezond verstand te redeneren. Door dit te doen, zou hij immers regelrecht op een grondoorlog aansturen, terwijl alle indicaties de laatste week in de tegenovergestelde richting gaan. Hij tracht dus een grondoorlog te vermijden om maximale invloed te hebben ten aanzien van de eigen bevolking. Zij heeft het woord genocide dus niet in de mond willen nemen.

Ik heb een langdurig gesprek gehad met de staatssecretaris over wat anderhalf jaar tot twee jaar geleden in Congo is gebeurd. Dit heeft mij een wrange nasmaak gelaten. Ook toen werden wij met dergelijke problemen geconfronteerd met dat verschil evenwel dat men massale verplaatsingen van volksmassa's kreeg. U herinnert zich wellicht nog het debat in het begin van het geschil. CNN zag de concentraties wel maar toen niemand nog de ambitie had om tussenbeide te komen, zag CNN ze

niet meer. Indien de concentraties van Kosovaren in de gebergten groot zijn, moet het met de moderne middelen in ieder geval mogelijk zijn deze te ontdekken.

Ik wil er nog een nieuw maar nog niet bevestigd element aan toevoegen, dat een uiterst gevaarlijke ontwikkeling inhoudt. Er zouden ook aanwijzingen zijn - ik zeg dit voorwaardelijk - dat ook in de Vojvodina al allerlei pesterijen bezig zijn. Dit wil zeggen dat het laatste front waarover Milosevic in al zijn boosaardigheid zou kunnen beschikken, nog niet is geopend. Er is ook nog de Sandjak-regio, hoewel die streek in de gegeven omstandigheden voor hem minder bruikbaar is.

Wat de diplomatie betreft denk ik niet dat ik het probleem Rusland nog moet schetsen. Hieraan wordt in het Belgisch Parlement, zowel in Kamer als Senaat, al jaren aandacht besteed. De secretaris-generaal is gisteren nog in Rusland geweest om de communicatie met Rusland te onderhouden. Rusland heeft met de NAVO gebroken maar Ambassadeur Kisliak is nog hier. Via hem wordt getracht de communicatie met de NAVO te onderhouden, omdat dit een element is dat kan bijdragen tot enige geruststelling wat de houding van Rusland in het conflict betreft. Ik zal vanavond nog verslag krijgen van de Amerikaanse ambassadeur over wat in Oslo al dan niet werd gezegd tussen Madeleine Albright en Igor Ivanov. Ik heb dit gevraagd.

Ik kom even terug op de modellen. Het uitwerken van modellen is ongelooflijk belangrijk om in een bepaald stadium van de evolutie in Servië de Serviërs te kunnen overtuigen. Er zijn maar twee extremen. Enerzijds, zeggen sommigen dat men voortgaande op een bepaalde realiteit die zij ontwaren, moet denken aan een soort confederaal model voor Zuidoost-Europa. Dit is een idee als de dood. Dit wil zeggen dat men het nationalisme voor de volgende honderd jaar inbouwt. Anderzijds, zijn er degenen die pleiten voor een oplossing - ik ben het dienaangaande eens met de collega's die zich hebben bekommerd over de rol van de Verenigde Naties - die past in het algemeen volkenrecht-principe en die wordt "gemonitord" door de Verenigde Naties. Er zijn eigenlijk maar drie methodes: het protectoraat, het mandaat en de voogdij. Het protectoraat en het mandaat moeten wij wegens de negatieve connotaties die eerder koloniaal en neokoloniaal zijn, vergeten. Er rest dus alleen nog de voogdij.

Wij promoten deze optie en de Belgische diplomatie werkt hierop. Voogdij bestaat nog. Het laatste

voogdijgebied is in 1993 onafhankelijk geworden, maar de Voogdijraad bestaat nog. Ik zal u een zestal redenen aanhalen waarom deze optie bijzonder interessant is.

Ten eerste, door te kiezen voor de voogdij brengt men de VN opnieuw in beeld, omdat het de VN verantwoordelijkheid geeft.

Ten tweede, Rusland en China kunnen daarin een rol spelen, omdat inzake voogdij ook de VN-Veiligheidsraad opnieuw een rol speelt.

Ten derde, de terminologie op dat vlak is internationaal aanvaardbaar.

Ten vierde, men zou misschien inzien dat de oneigenlijke doelstellingen die men de NAVO in de regio aanmeet, niet zo negatief zijn als sommigen beweren.

Ten vijfde, de voogdij-optie komt tegemoet aan de opening die verleden week donderdag op politiek vlak reeds werd gemaakt in de Raad Algemene Zaken, omdat wij hebben gesproken van een internationale troepenmacht en overleg op basis van Rambouillet.

Ten zesde, ik meen dat door voor de voogdij te opteren men voldoende waarborgen kan bieden dat de vluchtelingen ooit zullen kunnen terugkeren.

Op het diplomatieke vlak willen wij in die zin verder werken.

**M. Jean-Pol Henry, président :** La parole est au vice-premier ministre et ministre de la Défense nationale.

**M. Poncelet, vice-premier ministre et ministre de la Défense nationale, chargé de l'Energie :** Messieurs les présidents et mesdames les présidentes, je limiterai mon propos à deux points, en réponse à des questions précises qui ont été posées.

Le premier point a trait à l'armement des militaires que nous allons envoyer et à l'équipement dont ils disposent. Le deuxième point, qui a été davantage accentué par M. Reynders, concerne l'éventualité d'une opération au profit des Kosovars toujours présents dans cette province.

Au sujet du premier point, nous ne pouvons parler de l'équipement et de l'armement que si nous avons une image suffisamment claire des menaces car la capacité de feu et d'intervention est liée à la nature de celles-ci. Dans notre système, ce qui est envisagé comme action principale - et c'est d'ailleurs l'objectif essentiel de l'opération - est la protection des camps de réfugiés contre des bandes armées.

contre la criminalité organisée. Cette menace locale existe en Albanie où les structures administratives, policières et militaires sont défaillantes. L'essentiel de la menace telle qu'envisagée est donc de nature locale, liée aux bandes armées, etc. C'est précisément parce que nous avons besoin d'une unité militaire immédiatement disponible que, au sein de cette force de réaction rapide de l'OTAN, nous avons fait appel à la brigade paracommando et singulièrement, au deuxième bataillon. Depuis que cette décision a été prise, un certain nombre de personnes font l'histoire à l'envers en disant que le deuxième bataillon a été appelé parce que nous voulons oublier un certain nombre de choses ou que nous voulons faire un signe particulier à son égard. Or, ce n'est pas le cas. Il était en "stand-by" dans cette mission et c'est donc à ce titre qu'il a été affecté. Il dispose de son armement traditionnel pour les missions auxquelles il est destiné, c'est-à-dire d'abord des véhicules. En effet, pour un bataillon de la taille envisagée, il faut compter 200 véhicules à roues. N'oublions pas qu'il s'agit de paracommandos, donc d'infanterie légère. Ensuite, il y a l'armement individuel de chacun des membres du bataillon. Puis, il y a l'armement organique. Il y a trois types de mitrailleuses. Ceux qui ont suivi les problèmes du Rwanda connaissent cela, même avec les indications numériques, des 50, etc. Il y a des armes antichars de deux types : des armes individuelles, appelées "lows", et des armes à plus longue portée, de l'ordre du kilomètre, appelées "Milans". Finalement, il y a des mortiers de 105 mm, qui constituent un armement d'une intensité beaucoup plus importante. Tout cela fait partie de l'équipement traditionnel du bataillon. Cet équipement sera emmené. Il est de nature à répondre à la menace essentielle telle que nous l'estimons, c'est-à-dire aux problèmes d'ordre local. S'il y avait un autre type de menaces, comme d'ailleurs envisagé, qui pourrait être lié à la présence, par exemple, de troupes à proximité de la frontière avec le Kosovo : tirs d'artillerie éventuels de la part des Serbes présents au Kosovo, éventuelle intervention aérienne - vraisemblablement peu probable puisque les alliés ont la maîtrise de l'air -, intrusion de forces serbes, il est évident - et c'est l'avantage d'avoir des troupes disponibles dans un dispositif OTAN - que les moyens aériens de l'alliance, en permanence au-dessus du Kosovo, de la République fédérale et de la Bosnie, soit des centaines d'avions, seraient immédiatement appelés à intervenir. L'entraînement de ces troupes prévoit

d'ailleurs ce genre de collaboration avec les forces aériennes des pays de l'alliance. De ce point de vue, nous disposons quantitativement et qualitativement de quoi répondre aux deux types de menaces dont j'ai parlé.

Le deuxième sujet évoqué concerne ce que nous pourrions faire à l'égard des réfugiés ou des personnes déplacées au sein même du Kosovo. Il semble que M. Milosevic aurait changé en partie de tactique et aurait fermé certains postes frontières afin de maintenir en place une partie des populations locales. Il y a probablement trois scénarios possibles mais ils présentent d'énormes difficultés et notamment des problèmes de durée et de préavis pour leur mise en oeuvre.

Le premier - je commence volontairement par celui-là car il est devenu une spécialité de la Force aérienne belge - que nous avons vu à l'oeuvre dans d'autres pays, notamment en Afrique, est le largage d'aide humanitaire à basse altitude, avec des avions C30 de la Force aérienne. Cette technique est une référence en Belgique. Je vous invite à ne pas sous-estimer la menace potentielle que représentent les armes anti-aériennes de plus en plus légères qui existent. Il est donc illusoire d'envisager un tel scénario sans l'accord des combattants locaux, donc singulièrement des Serbes. En effet, toute menace à basse altitude serait inacceptable à l'égard des avions utilisés. Se servir, en faveur des réfugiés, d'une aide humanitaire larguée à basse altitude comme nous pouvons le faire techniquement, requiert évidemment l'accord des deux belligérants et la certitude que les menaces aériennes à basse altitude sont maîtrisées. Pour l'instant, nous ne disposons d'aucune indication nous permettant d'être rassurés à ce sujet.

Nous pourrions envisager un deuxième scénario. Plusieurs d'entre vous l'ont évoqué. Il s'agit de couloirs, de corridors humanitaires. Mais le même problème se pose car cela requiert l'accord des autorités serbes ou à tout le moins, leur tolérance à l'égard de l'entrée d'un dispositif humanitaire sur le territoire du Kosovo. Ce dispositif devrait être encadré, d'une manière ou de l'autre, de forces armées, si nous voulons assurer sa sécurité. Cela postule à nouveau un déploiement d'une intensité que nous n'avons pas envisagée pour l'instant, même si certaines planifications ont été réalisées.

Le troisième scénario envisageable est l'éventuel recours à un tiers, c'est-à-dire à une organisation internationale, voire à un pays qui aurait l'approbation des autorités serbes et qui pourrait jouer

ce rôle. Certains noms ont circulé. Cela requiert probablement beaucoup d'efficacité à condition, de nouveau, que les partenaires marquent leur accord. Ce scénario est peut-être, parmi les trois que j'ai évoqués, celui qui aurait le plus de chances de réussir. Le problème est que dans ces trois scénarios, la durée, le préavis est long. Malheureusement, je ne vois pas comment cela pourrait être une solution rapide au problème des réfugiés et des personnes déplacées au sein même du Kosovo, à mon grand regret.

**Mme Anne-Marie Lizin (PS - Sénat), présidente :** Fort heureusement, les Américains n'avaient pas demandé l'accord de l'armée allemande pour venir parachuter de l'aide à la résistance.

Maintenant, nous allons demander aux Serbes leur autorisation alors que des gens meurent...

**De heer Jean-Pol Henry, voorzitter :** De vice-eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken heeft het woord.

**De heer Van den Bossche, vice-eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken :** Dames en heren voorzitters, sta mij toe op mijn beurt een viertal opmerkingen te formuleren.

Ten eerste herinner ik de parlementsleden aan ons pleidooi op de Europese Ministerraad van Binnenlandse Zaken in Luxemburg om afspraken te maken over quota van vluchtelingen die eventueel naar lidstaten van de Europese Unie worden overgevoerd. Toen daarover geen consensus mogelijk bleek, hebben wij gepoogd om ten minste het principe van de proportionaliteit te laten aanvaarden. Maar dat werd evenmin op de Europese Ministerraad goedgekeurd. België heeft evenwel niet gewacht totdat andere lidstaten van de Unie een standpunt hadden ingenomen, maar heeft onmiddellijk aan het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties in antwoord op zijn urgente vraag meegedeeld dat het in eerste instantie 1 200 vluchtelingen kon opvangen. Indien ik het principe van de proportionaliteit op dit cijfer toepas, dan zou dit betekenen dat de Europese Unie het UNHCR zou hebben aangeboden om 40 000 vluchtelingen op te vangen, wat niet het geval is en meteen aantoonde dat België, proportioneel gezien, meer inspanningen doet dan de meeste andere lidstaten.

Er is afgesproken dat de hele operatie wordt geleid door het UNHCR en dat het verantwoordelijk is voor de registratie en de selectie van de vluchtelingen met toepassing van

bepaalde afgesproken criteria, de vrijwilligheid en de kwetsbaarheid van de betrokkenen. Wij hebben het UNHCR gesuggereerd om in de mate van het mogelijke ook rekening te houden met de eventuele aanwezigheid van familieleden van de betrokkenen op ons grondgebied.

Op het ogenblik staat het UNHCR er weigerachtig tegenover om te grote aantallen vluchtelingen hierheen te sturen. Het wil het aantal echt beperken en is zelfs geneigd om geen vluchtelingen naar bepaalde landen over te brengen. Kortom, het heeft zich op dezelfde lijn geplaatst als die van onder andere de Europese Unie om de vluchtelingen zoveel mogelijk ter plaatse op te vangen en om ze pas naar de lidstaten van de Europese Unie door te sturen, wanneer het door omstandigheden echt niet anders kan.

Sta mij trouwens toe een algemene tekening te schetsen. Collega Anciaux heeft er al op gealludeerd dat op het ogenblik reeds 15 000 echte Kosovaren - niet degenen die zich als dusdanig voordeden, wat een tijd geleden een echte plaag was - in België asiel hebben aangevraagd. Dat zijn er proportioneel gezien veel meer dan in de andere lidstaten.

Daarbovenop komt dat wij - ik herhaal het - het UNHCR hebben aangeboden om 1 200 vluchtelingen op te vangen. Er zijn ook familieleden meestal in de eerste graad, maar ook in de tweede en derde graad die een visum hebben aangevraagd. De heer Anciaux schijnt tevens te vergeten dat er sprake is van een "neveninstroom". Het is inderdaad niet omdat er een afspraak is met het Hoog Commissariaat over 1 200 vluchtelingen dat er intussen geen andere personen zijn die zich aan onze grenzen aanmelden. Enkele dagen geleden was hun aantal wat verminderd, maar gisteren hadden wij te maken met een hoogtepunt. Thans lijkt het dat de situatie van vorig jaar toen er 6 000 asiel vroegen, zich zal herhalen. Immers, sinds 1 maart 1998, datum wanneer men is begonnen met de systematische vervanging van de Kosovaarse bevolking, tot eind februari 1999 gaat het om 7 000 personen. Al deze personen vangen wij op. Men wekt de indruk alsof onze inspanning zich beperkt tot de opvang van 1 200 vluchtelingen. Maar dat is totaal onjuist.

Ten tweede heeft men vragen gesteld over het statuut van de vluchtelingen. Wij hebben nadat de Europese Ministerraad er in Luxemburg niet uit geraakte, het initiatief genomen om een brief te richten aan alle lidstaten, waaronder Duitsland dat het voorzitterschap waarneemt, om de vluchtelingen een B-statuuut, *réfugié de guerre*, zoals de heer Maystadt ze noemt, toe te kennen. Niettegenstaande wij via drie kanalen, het rechtstreekse kanaal, het kanaal van de ambassadeurs en dat van de permanente vertegenwoordiging, dit pleidooi laten horen, hebben wij nog steeds geen antwoord ontvangen op onze voorstel. Wij moeten ons overigens geen illusies maken. In het beste geval zijn een aantal landen bereid om de vluchtelingen uit Kosovo een of ander B-statuuut toe te kennen.

Intussen hebben wij alvast de beslissing genomen om de 1 200 vluchtelingen die het UNHCR ons toewijst, en degenen die een visum kregen omwille van hun verwantschap in de eerste lijn met personen die hier al legaal verblijven, het speciaal statuut te verlenen en hen tijdelijke bescherming te laten genieten voor de duur van het conflict in Kosovo.

Voor de rest is er beslist om alle asielaanvragen voorlopig te bevriezen. Dit betekent een *non-refoulement*. Wat dit betreft, moeten wij wachten op een beslissing van de andere landen. Als wij erin slagen om minstens een Bosnisch scenario te volgen, dan wordt het noodzakelijk om een onderscheid te maken tussen degenen die zich hier vóór 1 maart 1998 en degenen die zich daarna hebben aangemeld. Immers, alles is in feite begonnen in maart 1998. Het ligt dan ook voor de hand, tenminste als andere lidstaten daartoe ook bereid zijn, dat wij desgevallend een B-statuuut invoeren met terugwerkende kracht vanaf 1 maart 1998. Alleen kan men dit echter niet, want dat creëert een hopeloze situatie.

Ten derde heeft men gevraagd wat het verschil is tussen het B-statuuut en het statuut van politiek vluchteling. In beide gevallen ontstaat er bij de formulering van de aanvraag een situatie van "niet-terugdrijving". Bovendien bieden beide statuten een tijdelijke bescherming. Dat verwondert u misschien wat de politieke vluchtelingen betreft. Maar ook de conventie van Genève vraagt slechts een tijdelijke

bescherming van de asielaanvragers. De Belgische wetgeving gaat echter verder en stelt dat wie asiel krijgt, definitief bescherming geniet. Dat is echter een typisch Belgische houding die niet door de conventie van Genève wordt opgelegd. Met andere woorden, beide statuten brengen eenzelfde bescherming mee, maar vergeleken met het Belgisch recht geeft het B-statuuut een tijdelijke bescherming, in tegenstelling tot het statuut van erkende politieke vluchteling, die definitief beschermd is.

De regering heeft de andere lidstaten ook voorgesteld dat het B-statuuut voorziet in medische en sociale hulp aan de vluchtelingen en hun een recht op arbeid garandeert, waardoor hun situatie identiek is aan die van degene wiens asielaanvraag door de dienst Vreemdelingenzaken of door het commissariaat-generaal in beroep onvankelijk werd verklaard.

Ten slotte, wij zijn klaar om de vluchtelingen op te vangen. Dat wij het cijfer 1 200 naar voren hebben geschoven, was trouwens omdat wij binnen enkele dagen de opvang van zo'n aantal personen concreet konden organiseren. Eigenlijk kunnen wij er nu reeds meer opvangen dan het beperkte aantal dat het UNHCR ons zal toesturen. Er is dus geen probleem om, indien het UNHCR meer vluchtelingen naar België overbrengt, ze in een van de plaatsen die daarvoor door de regering zijn voorbehouden, te herbergen.

**M. Jean-Pol Henry, président :** Je vous propose de terminer nos travaux.

Je vous remercie de la qualité de vos interventions. Cette réunion exceptionnelle était nécessaire pour avoir une information globale et cohérente. Cela ne vous empêchera pas, dès la semaine prochaine, dans les commissions prévues au Sénat et à la Chambre, de poser encore des questions, de développer des interpellations, voire de déposer des motions.

- *La réunion commune est levée à 14.15 heures.*

- *De gemeenschappelijke vergadering wordt gesloten om 14.15 uur.*